

Transfobija i homofobija

u Srbiji
2025

Izveštaj o **incidentima motivisanim
mržnjom prema LGBT+ osobama**
u Srbiji u 2025. godini

Transfobija i homofobija u Srbiji 2025

**Izveštaj o incidentima motivisanim mržnjom
prema LGBT+ osobama u Srbiji u 2025. godini**

Izdavač:

Udruženje Da se zna!
Radoslava Grujića 3,
11000 Beograd

Dizajn i prelom:

Matija Stefanović

Štampa:

Zeppelin Pro

Za izdavača:

Bojan Lazić

Tiraž:

100

Autori:

Nikola Planojević
Bojan Lazić

Mesto:

Beograd

Lektura:

Matija Stefanović

Štampano:

maj 2026.

Prevod:

Matija Stefanović

Naslovna fotografija:

Guvernanta bar

Sadržaj

- 2 O Da se zna!**
- 3 Tabela skraćenica**
- 4 Rečnik pojmova**
- 10 Ključni rezultati**
- 11 Uvod**
- 16 Teorijski okvir**
- 20 Pravni okvir**
- 23 Metodologija**
- 27 Prostor**
- 33 Povreda**
- 38 Motiv**
- 44 Prijava**
- 49 Opisi zločina iz mržnje i drugih incidenata motivisanih homo_transfobijom**
- 66 Studija slučaja: Prajd karavan**
- 69 Indeks tabela i grafikona**
- 71 Reference**

O Da se zna!

Udruženje Da se zna! nastoji da stvori efikasniji sistem zaštite od protivpravnog postupanja motivisanog homofobijom i transfobijom u skladu sa međunarodnim standardima. Vodeći se ovim ciljem, poslednjih deset godina vršimo **monitoring slučajeva zločina iz mržnje i diskriminacije** počinjenih nad kvir osobama. Pored toga, posvećeni samo osnaživanju kvir zajednice kroz **pružanje pravne i psihološke podrške**, kroz programe **edukacije**, putem javnog **zagovaranja**, kao i kroz kontinuiranu saradnju sa nadležnim institucijama.

Tabela skraćenica

ESLJP	Evropski sud za ljudska prava
ZZD	Zakon o zabrani diskriminacije
KZ	Krivični zakonik
OCD	Organizacija civilnog društva
ODIHR	Kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i kooperaciju
SORI	Seksualna orijentacija, rodni identitet i izražavanje
SORIPK	Seksualna orijentacija, rodni identitet i izražavanje, polne karakteristike

Rečnik pojmova

Aseksualan_a

Pridev koji opisuje osobe koje doživljavaju malo do nimalo seksualne privlačnosti (aseksualne osobe). Osoba takođe može biti i aromantična, što znači da doživljava malo do nimalo romantične privlačnosti.

Bifobija

Netolerancija, odbojnost i predrasude prema biseksualnim osobama.

Biseksualnost

Biseksualna osoba je ona koju privlače osobe istog ili drugog roda u fizičkom, emotivnom i romantičnom smislu. Biseksualne osobe tokom života mogu da doživljavaju varijacije u tome koji ih rod i u kojoj meri privlači.

Gej

Pridev koji se koristi za opisivanje osoba koje privlače pripadnici_e istog roda u fizičkom, emotivnom i romantičnom smislu (gej muškarci, gej osobe). Iako se koristi i za žene, za njih je češća upotreba imenice lezbejka (pridev je: lezbejski). Treba izbeći upotrebu prideva „homoseksualan_na”, koji mnogi gejevi i lezbejke smatraju anahronim i uvredljivim.

Govor mržnje

Oblici izražavanja koji su motivisani neprijateljstvom ili demonstriraju i/ili ohrabruju neprijateljstvo prema određenoj grupi. Pošto govor mržnje može ohrabriti ili pratiti zločine iz mržnje, ova dva koncepta su međusobno povezana.

Uništavanje imovine

Svaki napad usmeren ka uništavanju imovine koji nije opasan po život. To podrazumeva i ispisivanje uvredljivih slogana ili simbola, lepljenje nalepnica ili plakata, grafite ili bilo koju drugu štetu na imovini.

Dokumentovanje

Pojam dokumentovanja može imati različita značenja u zavisnosti od geografskog konteksta i/ili polja na kojem se primenjuje. Važno je naglasiti da je dokumentovanje proces koji uključuje različite korake, koji mogu varirati u zavisnosti od cilja dokumentovanja. Uopšteno, dokumentovanje je proces organizovanja i klasifikacije prikupljenih podataka tako da su oni dostupni kratkoročno i dugoročno. To podrazumeva kategorizaciju prikupljenih podataka prema određenim kriterijumima (kao što su profil prebroditelja_ki/počinitelja_ki, kategorije incidenata, pokazatelji predrasude). Dokumentovanje čini podatke dostupnim i pruža mogućnosti za analizu. Analiziranje podataka uključuje obradu statističkih podataka i izradu grafikona i tabela, kako bi se rezultati učinili što vidljivijim. Dobro dokumentovanje je osnova za dobro izveštavanje i diseminaciju prema relevantnim akterima (državnim organima, evropskim/međunarodnim institucijama, institucijama za ljudska prava itd.), koji mogu preduzeti dalje radnje. Dobro dokumentovanje može se koristiti i za kreiranje efikasnih alatki za zagovaranje, koje podržavaju promenu stavova.

Evidencija incidenata motivisanih mržnjom

U kontekstu beleženja incidenata motivisanih mržnjom, ovaj pojam znači da policija ili organizacije civilnog društva vode evidenciju ili zapisnik o svim pretrpljenim i prijavljenim zločinima/incidentima nastalim iz mržnje. To podrazumeva beleženje ključnih informacija koje se odnose na ove incidente, npr. kada se nešto dogodilo i opis događaja.

Zločin iz mržnje

Zločini iz mržnje predstavljaju krivična dela motivisana predrasudama prema određenim zajednicama. Oni se mogu zasnivati, između ostalog, na rodnom identitetu i seksualnoj orijentaciji.

Zločin iz mržnje sadrži dva različita elementa:

- to je delo koje predstavlja krivično delo prema krivičnom pravu, bez obzira na motivaciju počinitelja_ke, i
- to je delo pri čijem izvršenju počinitelj_ka postupa na osnovu predrasuda.

Stoga, počinitelj_ka zločina iz mržnje bira prebroditelja_ku na osnovu pripadnosti ili percepcije da prebroditelj_ka pripada određenoj grupi. Tamo gde zločin podrazumeva štetu nad imovinom, imovina se bira zbog

njene povezanosti sa prebroditeljem_kom i može uključivati mesta okupljanja zajednice, vozila ili mesta stanovanja.

Interseks

Sveobuhvatni termin koji se odnosi na sve osobe rođene sa reproduktivnim organima i/ili hromozomima i/ili drugim polnim odlikama koje se ne mogu klasifikovati kao isključivo muške ili ženske. Ove varijacije se neretko klasifikuju pod varijacije u polnom razvoju. Treba izbegavati upotrebu anahronog i uvredljivog termina „hermafrodit“. Iako su neki ljudi rođeni kao interseks osobe, oni mogu takođe biti i transrodne osobe. Ovo su odvojene pojave i ne treba ih mešati.

Incidenti motivisani mržnjom

Termin opisuje radnje motivisane predrasudama koje se kreću od onih koje su samo uvredljive do onih koje predstavljaju krivična dela. Iako incidenti motivisani mržnjom ne uključuju uvek zločine, takvi incidenti često prethode, prate ili pružaju kontekst za zločin iz mržnje.

Kvir

Pridev korišćen od strane osoba čija seksualna orijentacija nije striktno strejt (npr. kvir osobe ili kvir žene) i/ili čiji rodni identitet ili rodno izražavanje nije u skladu sa polom koji je osobi pripisan na rođenju. Ove osobe tradicionalne termine kao što su lezbejka, gej ili biseksualac_ka često vide kao ograničavajuće ili kao previše povezane sa rasprostranjenim kulturološkim konotacijama koje se na njih lično ne odnose. Nekada se ovaj termin smatrao pogrdnim, ali ga je u savremenom kontekstu deo zajednice preuzeo i „pročistio“ od negativnih konotacija, ali i dalje nije univerzalno prihvaćen termin unutar LGBT+ zajednice. Kada se na kraju LGBT+ akronima pojavljuje i Q, to uglavnom označava pojam kvir (eng. queer), mada ređe označava i ljude koji još istražuju i ispituju svoju seksualnost ili rodni identitet (eng. questioning). Termin „kvir“ se u kontekstu ovog izveštaja koristi kao krovni pojam za sve osobe različite seksualne orijentacije od heteroseksualne i različitog rodnog identiteta i izražavanja od cisrodnog, te ga kao takvog u ovom kontekstu treba razlikovati od gore navedene upotrebe termina.

LGBT+

Akronim za lezbejke, gej, biseksualne, transrodne i sve ostale osobe čija

je seksualna orijentacija drugačija od strejt i/ili rodni identitet drugačiji od cisrodnog.

Lezbejka

Žena koju privlače druge žene u emotivnom, seksualnom i romantičnom smislu. Ponekad se i osobe koje se ne identifikuju kao žene, na primer nebinarne osobe, mogu identifikovati kao lezbejke.

Monitoring

Širok termin koji opisuje aktivno prikupljanje, verifikaciju i korišćenje informacija o stanju ljudskih prava u određenom vremenskom periodu. Praćenje ljudskih prava uključuje praćenje i prikupljanje informacija o incidentima i događajima (izbori, suđenja, demonstracije). Monitoring uključuje vremensku komponentu jer se dešava u dužem vremenskom periodu. U kontekstu zločina iz mržnje, svrha monitoringa je dokumentovanje nasilja motivisanog mržnjom i skretanje pažnje vlasti ili međunarodnih organizacija na kršenje ljudskih prava. Monitoring ima za cilj da prikupi dovoljno dokaza o zločinima iz mržnje kako bi se ubedila vlast i javnost da nešto treba učiniti kako bi se poboljšalo stanje ljudskih prava ugroženih grupa. Monitoring se takođe vrši i kako bi se osiguralo da se predstavnici_e vlasti pridržavaju zakona, smernica ili sporazuma. Takođe, monitoring može prikazati trendove tokom vremena.

Percepcija prebroditelja_ke

Percepcija prebroditelja_ke (ili svedoka_inje) je odlučujući faktor u određivanju da li neki incident treba istražiti kao incident motivisan mržnjom. Nijedna pretpostavka u pogledu nedostatka motivacije kao uzroka incidenta ne bi trebalo da spreči prijavljivanje incidenta kao incidenta motivisanog mržnjom ako prebroditelj_ka ili svedok_inja ukaže na mogućnost takvog sagledavanja. Prebroditelj_ka homofobičnog ili transfobičnog zločina iz mržnje ili incidenta ne mora biti pripadnik_ca kvir zajednice. Na primer, heteroseksualna cisrodna osoba koja je verbalno zlostavljana pri izlasku iz gej bara ima svako pravo da pomisli da je napad motivisan homo_transfobijom, iako sama nije deo kvir zajednice. Odlučujući faktor leži u percepciji prebroditelja_ke ili svedoka_inje.

Pokazatelji predrasude

Kriterijumi koji mogu pomoći stručnjacima_kinjama za sprovođenje

zakona u određivanju da li je neki incident počinjen iz mržnje. Ovi kriterijumi nisu sveobuhvatni i svaki slučaj mora biti ispitan u vezi sa konkretnim činjenicama i okolnostima.

Prebroditelj_ka homofobičnog ili transfobičnog incidenta motivisanog mržnjom

Prebroditelj_ka incidenta motivisanog mržnjom je osoba koja je pretrpela bilo kakav incident, koji ne mora predstavljati samo krivično delo, a koji prebroditelj_ka ili bilo koja druga osoba smatra motivisanim predrasudama ili mržnjom na osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta i/ili rodnog izražavanja.

Termini „prebroditelj_ka” koristiće se u tekstu kao zamena za termin „žrtva” ili „oštećena_i”. Termin „prebroditelj_ka” je izabran kao najverodostojniji prevod engleske reči „survivor”, koji se često koristi umesto reči „victim”. Kroz ovu jezičku izmenu skreće se pažnja na aktivnu ulogu osoba koje su pretrpele nasilje i/ili diskriminaciju u borbi sa posledicama incidenta, koja je u nedovoljnoj meri istaknuta u terminima koji se dominantno upotrebljavaju za osobe koje su pretrpele nasilje i/ili diskriminaciju.

Sekundarna viktimizacija

Specifičan vid viktimizacije koji se dešava u situacijama u kojim osoba potraži zaštitu ili pravdu, a od nadležne osobe ili institucije umesto toga doživi ponovno nasilje ili diskriminaciju. Na primer, osoba ode u policijsku stanicu kako bi prijavila zlostavljanje na osnovu rodnog identiteta, a od policijskog službenika doživi transfobične komentare i neprofesionalno ophođenje.

Transfobija

Netolerancija, odbojnost i predrasude prema transrodnim osobama.

Transrodnost

Pojmovi „transrodna osoba” ili „trans osoba” označavaju osobu čiji se rodni identitet ili rodno izražavanje razlikuju od pola koji je toj osobi pripisan po rođenju. Trans je krovni termin koji obuhvata raznolikost iskustava u okviru trans zajednice i funkcionise kao odrednica za različite vrste trans identiteta. On se odnosi na transrodne žene i transrodne muškarce, ali i na sve necisrodne identitete, uključujući tu i nebinarne

transrodne osobe, transpolne osobe, rodno kvir (eng. genderqueer) osobe, rodno fluidne, osobe koje se rodno ne konformiraju, osobe koje se poigravaju rodom, arodne, itd.

Fizički napad

- Svaki napad na osobu koji potencijalno može izazvati ozbiljnu fizičku povredu.
- Napad oružjem ili bilo kojim drugim predmetom koji može naneti povrede.
- Svaki fizički napad na osobu ili grupu, koji ne predstavlja pretnju njihovom životu. Tu su uključeni blaži slučajevi napada.
- Neuspeli pokušaji napada usled samoodbrane ili bekstva prebroditeljke_a.
- Bacanje predmeta na osobu ili grupu, uključujući i slučajeve kada predmet promaši cilj.

Heteroseksualan_a

Pridev kojim se označava osoba koju privlače osobe suprotnog pola/roda u emotivnom, fizičkom i romantičnom smislu. Takođe se koristi i izraz „strejt”.

Homofobija

Netolerancija, odbojnost i predrasude prema gejevima i lezbejkama.

Cisrodnost

Pojmovi „cisrodna osoba” ili „cis osoba” označavaju osobu koja nije transrodna, tj. osobu čiji je pol pripisan po rođenju u skladu sa njenim doživljajem svog roda.

Autovanje (eng. coming out)

Celoživotni proces prihvatanja svog kvir identiteta i njegovog otkrivanja drugima. Autovana osoba ili osoba koja je aut (eng. out) svoju seksualnu orijentaciju i/ili rodni identitet otvoreno pokazuje u ličnom, javnom i profesionalnom životu.

Ključni rezultati

- Tokom 2025. godine počinjeno je i dokumentovano 110 incidenata motivisanih SORI prebroditelja_ke, dok je seksualna orijentacija bila najčešći predmet predrasude.
- Počinjeno je 17 fizičkih napada, od čega su fizičke povrede nanete prebroditeljima_kama u 7 incidenata, a u 8 im je zdravlje ugroženo na druge načine.
- Više od polovine incidenata dogodilo se u javnosti, u većoj meri u zatvorenim nego na otvorenim javnim površinama, a značajan porast beleži se i u incidentima koji su se dogodili u onlajn prostoru.
- Najčešći pokazatelj predrasude bili su homofobičan i transfobičan rečnik, gestovi i ponašanje počinitelja_ki prilikom odigravanja incidenta.
- Udeo incidenata koji su se dogodili u institucijama beleži značajan rast u 2025. godini.
- Više od 75% dokumentovanih incidenata ostaje nevidljivo za policiju, tužilaštvo i sudove, a percepcija da incident nije vredan prijavljivanja jer se ništa ne bi dogodilo ili promenilo bila je jedan od glavnih razloga za neprijavljivanje.
- U ovoj godini, prvi put, udeo incidenata zabeleženih u Beogradu iznosi manje od polovine ukupnog broja evidentiranih incidenata.

Uvod

Protekla godina još jedna je u nizu u kojoj se status kvir zajednice u Republici Srbiji nije poboljšao, a zabeleženi incidenti govore i o značajnom pogoršanju položaja kvir osoba u javnom životu. Ni tokom 2025. godine nije usvojen Zakon o istopolnim partnerstvima, nije usvojen Zakon o rodnom identitetu i pravima interseks osoba, a u vezi sa fokusom ovog izveštaja, još uvek nije razvijena ni centralizovana baza podataka o zločinima iz mržnje, čime bi se olakšalo praćenje i analiza zločina motivisanih homofobijom i transfobijom. U tom pogledu, **ovaj izveštaj predstavlja jedini izvor podataka o protivpravnom postupanju prema kvir osobama na godišnjem nivou, a Udruženje Da se zna! ostaje jedina organizacija koja već devetu godinu zaredom ovakve podatke prikuplja, obrađuje i objavljuje.** Takvih incidenata tokom prethodne godine bilo je najmanje 110, koliko ih je naše Udruženje zabeležilo. Analiza podataka ukazuje na nastavak zabrinjavajućeg trenda gde se o kvir zajednici piše senzacionalistički, snishodljivo, uvredljivo,¹ a u mnogim slučajevima se poziva na dalju diskriminaciju.² U ogromnom broju slučajeva govora mržnje, kvir identiteti ili povezanost sa kvir zajednicom korišćeni su za obračunavanje sa političkim neistomišljenicima_ama, uvek od strane prorežimskih tabloida, a najviše u vezi sa studentskim protestima i njima povezanim akterima.³ Zabrinjava i činjenica da je Prajd karavan, organizovan od strane našeg Udruženja, u većini posećenih mesta dočekan nasiljem, protestima i ugrožavanjem bezbednosti učesnika_ca, bez adekvatne policijske zaštite.⁴ Analiza podataka takođe pokazuje da se u protekloj godini veliki broj incidenata, veći nego u bilo kojoj ranijoj, dogodio u institucijama čija je osnovna funkcija da zaštite sve građane_ke (vidi sekciju: Mesto). Posebno je zabrinjavajuće da su mnogi incidenti počinjeni od strane pripadnika neonacističkih grupacija koji su na javnim mestima vršili zločine iz mržnje nad kvir osobama (vidi sekciju: Motiv). Uzevši ove podatke zajedno sa činjenicom da je više od 75% dokumentovanih incidenata potpuno nevidljivo za krivičnopravni sistem (vidi sekciju: Prijava), može se zaključiti da je položaj kvir osoba u Srbiji drastično degradiran u odnosu na prethodnu deceniju, što je stanje na koje ukazuje i izveštaj Evropske komisije za 2025. godinu.⁵

1 Na primer: Informer (2025), BOLESNO! Beograd je juče bio centar sveta za gej lobiste i transvestite.

Dostupno na: <https://informer.rs/politika/vesti/997427/beograd-protest>

2 Da se zna! (2025), Saopštenje: Izjava premijera Macuta o „LGBT ideologiji“ – za zaljenje.

Dostupno na: <https://dasezna.lgbt/saopstenje-izjava-premijera-macuta-o-lgbt-ideologiji-za-zaljenje/>

3 Na primer: Informer (2025), Totalno ludilo gejeval! Predstavljaju se kao kvir osobe i sada prete državi: „Rušimo vlast“.

Dostupno na: <https://informer.rs/politika/vesti/1041250/blokaderi-kvir-osobe>

4 Da se zna! (2025), Završni Prajd karavan za ovu godinu održan u Čacku i Užicu.

Dostupno na: <https://dasezna.lgbt/završni-prajd-karavan-za-ovu-godinu-održan-u-čacku-i-užicu/>

5 Da se zna! (2025), Izveštaj Evropske komisije za 2025. godinu: U Srbiji nema pomaka u poboljšanju položaja LGBT+ osoba.

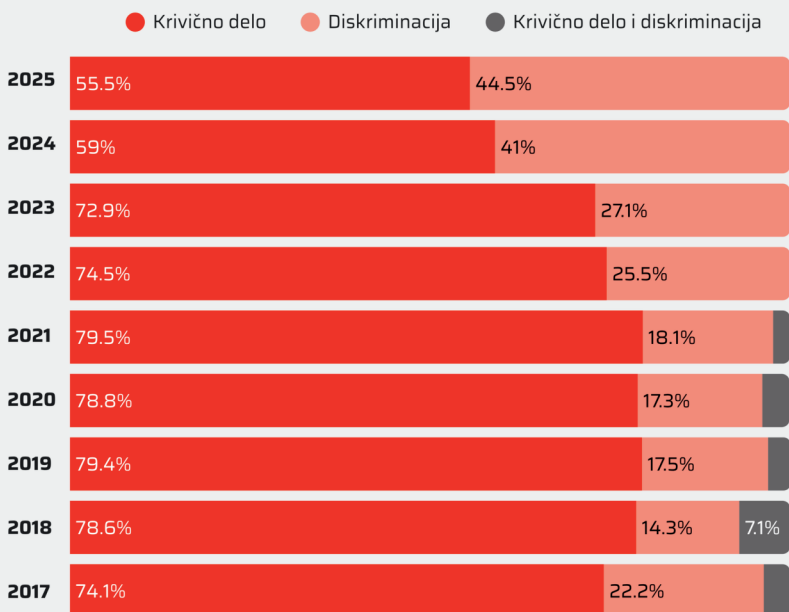
Dostupno na: <https://dasezna.lgbt/izvestaj-evropske-komisije-za-2025-godinu-u-srbiji-nema-pomaka-u-poboljšanju-položaja-lgbt-osoba/>

Publikacija pred vama predstavlja izveštaj o prikupljenim i obrađenim podacima za 2025. godinu i podeljena je na osam glavnih delova: teorijski okvir, pravni okvir, metodologija, prostor, povreda, motiv, prijava i opis svih incidenata motivisanih homo_transfobijom prikupljenih u 2025. godini. U uvodu se nalaze podaci o udelu zločina iz mržnje i diskriminacije u ukupnom broju incidenata motivisanih mržnjom. U metodologiji se mogu naći podaci o izvoru prijave incidenata. Deo o prostoru obuhvata mesta i lokacije na kojima su se incidenti dogodili. Deo o povredi obuhvata tip povrede i posledice povrede koje su prebroditelji_ke pretrpeli tokom incidenata. Podaci o odnosu počinitelja_ki i prebroditelja_ki, targetiranom ličnom svojstvu i pokazateljima predrasude nalaze se u delu o motivu. Podaci o tome u kojoj meri su dokumentovani slučajevi prijavljeni, kojim institucijama, u kojoj fazi postupka se nalaze, kao i o razlozima za neprijavlivanje onih koji nisu prijavljeni, mogu se naći u delu o prijavi. Na kraju, predstavljena je i studija slučaja o seriji Prajd protesta širom zemlje, u okviru akcije Prajd karavan, koju je sproveo naše Udruženje.

Tokom 2025. godine počinjeno je i dokumentovano 110 protivpravnih činova motivisanih SORIPK prebroditelja_ki. Od ukupnog broja dokumentovanog protivpravnog postupanja, u 61 (55,5%) slučaju su izvršena krivična dela, a u 49 (44,5%) diskriminacija. I proteklih godina je udeo diskriminacije bio manji nego udeo krivičnih dela u ukupnom broju incidenata, ali se taj udeo znatno povećao u prethodne dve godine u odnosu na ranije godine u kojima je naše Udruženje vršilo monitoring incidenata. Porast u 2022. i 2023. godini proizilazi iz tadašnje promene u metodologiji, kada je i govor mržnje u javnom prostoru obuhvaćen kategorijom diskriminacije, što u godinama pre 2022. nije bio slučaj. Slično tome, razlozi za ovakav trend u procentualnom udelu incidenata mogu se delom naći u činjenici da je naše Udruženje vršilo intenzivniji monitoring medija tokom prethodne dve godine, ali i u tome da se javna retorika prema kvir zajednici značajno pogoršala. Izraženo u apsolutnim brojevima, ove godine zabeleženo je šest slučajeva diskriminacije više nego prethodne godine, a jedan slučaj krivičnog dela manje (Tabela 2). Struktura dokumentovanog protivpravnog postupanja za 2025. godinu ukazuje na to da je diskriminacija kvir zajednice zabeležena u većoj meri nego prethodnih godina, ali i na to da je ova vrsta incidenata u većoj meri prepoznata kao problem vredan prijave.

Protivpravno postupanje	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Krivično delo	74,1%	78,6%	79,4%	78,8%	79,5%	74,5%	72,9%	59%	55,5%
Diskriminacija	22,2%	14,3%	17,5%	17,3%	18,1%	25,5%	27,1%	41%	44,5%
Krivično delo i diskriminacija	3,7%	7,1%	3,2%	3,8%	2,4%	N/A	N/A	N/A	N/A

Tabela 1. Uporedni prikaz protivpravnog postupanja u procentima za period 2017 - 2025. godine

Grafikon 1. Uporedni prikaz protivpravnog postupanja u procentima za period 2017 - 2025. godine

Da se zna! je 2025. godine dokumentovao pet incidenata motivisanih mržnjom više nego prethodne, 2024. godine, ukupno 110 incidenata, što predstavlja najveći broj zabeleženih incidenata u svih devet godina rada Udruženja na monitoringu. Ovo povećanje dovodi se u vezu sa prethodno pomenutom promenom prakse praćenja govora mržnje u medijima i na društvenim mrežama, ali ukazuje i na povećanu spremnost kvir osoba da incidente prijavljuju našem Udruženju.

Protivpravno postupanje	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Krivično delo/prekršaj	20	33	50	41	66	70	62	62	61
Diskriminacija	7	6	11	9	15	24	23	43	49
Krivično delo/prekršaj i diskriminacija	N/A	3	2	2	2	N/A	N/A	N/A	N/A
Ukupno	27	42	63	52	83	94	85	105	110

Tabela 2. Uporedni prikaz protivpravnog postupanja u apsolutnim brojevima za period 2017 - 2025. godine

Teorijski okvir

Određenje zločina iz mržnje, elementi koji konstituišu ovu vrstu protivpravnog postupanja, kao i najbolji načini da se ovom obliku kriminaliteta pristupi, predmet su dugih i opsežnih debata u akademskim i pravnim krugovima na međunarodnom nivou. OEBS/ODIHR navodi da se zločin iz mržnje sastoji iz dva elementa: krivičnog dela i motiva predrasude.⁶ Naime, jedan od razloga što postoji neslaganje oko jasne definicije zločina iz mržnje i onoga što ga karakteriše u različitim kontekstima je činjenica da pravni okviri različitih zemalja imaju različite predstave o vrstama postupanja koja se smatraju krivičnim delima, iako, uopšteno, postoji i mnogo sličnosti. Međutim, upravo je drugi element zločina iz mržnje, dakle motiv predrasude, ono što čini razliku između krivičnih dela počinjenih iz mržnje i krivičnih dela koja nisu motivisana predrasudom. Ovo znači da počinitelj_ka zločina iz mržnje ciljano bira metu krivičnog dela zbog njenog (pretpostavljenog ili stvarnog) ličnog svojstva.

Incidentima motivisanim mržnjom zbirno nazivamo zločine iz mržnje i druge povezane incidente poput diskriminacije. Uticaj i posledice incidenata motivisanih mržnjom sežu dalje od posledica koje trpe sami prebroditelji_ke. Kako svaka osoba ima zakonom prepoznata i zaštićena lična svojstva, bilo ko - i članovi_ce većinskih grupa i članovi_ce manjinskih grupa - mogu postati mete incidenata motivisanih mržnjom. Međutim, incidenti motivisani mržnjom se obično usmeravaju na članove_ice grupa koje su već marginalizovane, kao što je kvir populacija, i koriste se kao mehanizmi ugnjetavanja koji za cilj imaju uspostavljanje i potvrđivanje hijerarhija u određenom društvenom poretku. Tako je, prema istraživanju FRA, 17% pripadnica_ka kvir zajednice u Srbiji pretrpelo fizičko ili seksualno nasilje u periodu od pet godina, dok je čak 41% pripadnica_ka kvir zajednice pretrpelo blaže zlostavljanje u periodu od godinu dana zbog toga ko su ili zbog toga koga vole. Svaka druga kvir osoba u Srbiji izbegava određena mesta, a 80% istopolnih parova se nikada ne drži za ruke u javnosti iz straha od incidenata motivisanih mržnjom,⁷ što je porast u odnosu na 2020. godinu, kada je taj rezultat iznosio 71%.⁸ Prema tome, incidenti motivisani mržnjom predstavljaju produžetak homofobije i transfobije koje već prožimaju čitavo društvo. Štaviše, šteta koju incidenti motivisani mržnjom čine takođe uključuje i

⁶ ODIHR (2020). Understanding the Needs of Hate Crime Victims. Warsaw: OSCE. Dostupno na: <https://www.osce.org/odihr/463011>

⁷ FRA (2024). LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges, str. 60.

Dostupno na: <https://fra.europa.eu/en/publication/2024/lgbtiq-equality-crossroads-progress-and-challenges>

⁸ FRA (2020). A long way to go for LGBTI equality. Luxembourg: Publications Office of the European Union, str. 40-44, 26-27.

Dostupno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf

stvaranje osećanja straha u targetiranoj zajednici,⁹ a ima za posledicu i isključivanje, kao i stvaranje dodatnih prepreka u pristupanju pravdi.¹⁰ Iz ovih razloga, incidente motivisane mržnjom ne treba posmatrati kao niz izolovanih slučajeva, već pre kao posledicu nedemokratske političke kulture u kojoj ostvarivanje prava zavisi od ličnih svojstava. Ova lična svojstva mogu biti: rasa, jezik, religija, etnička pripadnost, rodni identitet, seksualna orijentacija, polne karakteristike, invaliditet i druge.¹¹ Nasilje koje se vrši na osnovu seksualne orijentacije, rodnog identiteta ili rodnog izražavanja (SORI) predstavlja srž zločina iz mržnje prema lezbejkama, gej osobama, biseksualnim osobama i transrodnim osobama.¹² Problem naširoko prepoznat u akademskim i pravnim krugovima jeste da se incidenti motivisani mržnjom značajno manje prijavljuju i dokumentuju u poređenju sa incidentima kod kojih ne postoji predrasuda kao motiv.¹³ Ovaj problem postao je već toliko uvrežen da se odavno govori o „tamnoj brojci“ incidenata motivisanih mržnjom, kada se govori o svim onim slučajevima koji ostaju neprijavljeni.¹⁴ Postoje brojne prepreke koje ometaju sveobuhvatno dokumentovanje incidenata motivisanih mržnjom i obično se dele na dve kategorije: postoje faktori koji dovode do toga da incidenti ne budu prepoznati kao slučajevi sa motivom predrasude (smanjeno prepoznavanje) i postoje okolnosti koje prebroditelje_ke sprečavaju da prijave slučaj policiji (smanjeno prijavljivanje).¹⁵ U stvari, prebroditeljima_kama incidenata motivisanih mržnjom mnogo je teže da prijave slučaj nadležnim institucijama nego što je prebroditeljima_kama incidenata kod kojih ne postoji predrasuda kao motiv.¹⁶ Zločini iz mržnje nad kvir osobama posebno su nasilni, a psihološka trauma sa kojom se prebroditelji_ke suočavaju veća je i ozbiljnija od one s kojom se suočavaju prebroditelji_ke drugih incidenata. Ova saznanja u skladu su sa uverenjem mnogih u akademskoj zajednici da su incidenti motivisani mržnjom mnogo teži od drugih i da onesposobljavaju prebroditelja_ku da dalje deluje i preduzme neophodne korake u cilju njihovog razrešenja.¹⁷

⁹ Perry, B. (2001). *In the Name of Hate: Understanding Hate Crimes*. New York: Routledge.

¹⁰ Pawlak, P. (2022) Identifying and Understanding Barriers to Access to Justice for LGBTI People in Serbia. World Bank.

¹¹ Chakraborti, N., and Garland J. (2015) *Hate Crime: Impact, Causes and Responses*. London: Sage.

¹² Moran, L. J. (2015) „LGBT Hate Crime.“ U: N. Hall, A. Corb, P. Giannasi, and J. Grieve (ed.) *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. New York: Routledge, str. 266-277.

¹³ Giannasi, P. (2014) „Policing and Hate Crime.“ U: N. Hall, A. Corb, P. Giannasi, and J. Grieve (ed.) *The Routledge International Handbook on Hate Crime*. London: Routledge, str. 331-342.

¹⁴ Pezzella, F. S., Fetzer, M. D. and Keller, T. (2019). „The Dark Figure of Hate Crime Underreporting.“ *American Behavioral Scientist*, 00(0), str. 1-24. Dostupno na: <https://doi.org/10.1177/0002764218823844>.

¹⁵ ODIHR (2009). *Preventing and Responding to Hate Crimes: A Resource Guide for NGOs in the OSCE Region*. Warsaw: ODIHR. Dostupno na: <https://www.osce.org/odihr/39821>.

¹⁶ FRA ed. (2016) *Ensuring Justice for Hate Crime Victims: Professional Perspectives*. Justice. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

¹⁷ Herek, G. M., Gillis, J. R., and Cogan, J. C. (1999). „Psychological Sequelae of Hate-Crime Victimization among Lesbian, Gay, and Bisexual Adults.“ *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67 (6), str. 945-51. Dostupno na: <https://doi.org/10.1037/0022-006X.67.6.945>.

Ovo je posebno tačno kada govorimo o incidentima motivisanim mržnjom koje su pretrpeli kvir prebroditelji_ke. Istraživanja sprovedena u brojnim zemljama pružaju nam podatke o tome da se incidenti motivisani homofobijom i transfobijom vrlo retko prijavljuju nadležnim institucijama. Istražujući uzroke ove pojave, došlo se do saznanja da je u nekim kontekstima ovaj problem povezan sa odsustvom kriminalizacije incidenata motivisanih homofobijom i transfobijom, što dovodi do toga da su prebroditelji_ke demotivisani da prijave incident. Međutim, ovaj problem prisutan je i istražava i u državama poput Srbije, u kojima postoji zakonodavstvo kojim se prava kvir osoba štite i u kojima su kvir osobe pravno zaštićene od nasilja i diskriminacije, što ukazuje na to da razlozi za smanjeno prijavljivanje slučajeva variraju.¹⁸

¹⁸ Godzisz, P. and Viggiani G. (2018) Running through Hurdles: Obstacles in the Access to Justice for Victims of Anti-LGBTI Hate Crimes. Warsaw: Lambda Warsaw Association.

Pravni okvir

U kontekstu Srbije i krivično-pravnog okvira koji reguliše protivpravna postupanja motivisana predrasudom, kao i zaštitu prebroditelja_ki incidenata motivisanih homofobijom i transfobijom, napredak predstavlja usvajanje Nacionalne strategije za ostvarivanje prava žrtava i svedoka krivičnih dela u Republici Srbiji za period 2020-2025. godine, kao i prateći Akcioni plan za sprovođenje Strategije. Zakon o zabrani Diskriminacije (ZZD) donet je 2009. godine,¹⁹ čime je, pored ostalih ličnih svojstava, zabranjena i diskriminacija na osnovu seksualne orijentacije i rodnog identiteta. Najnovijim izmenama Zakona iz 2021. godine zabranjena je diskriminacija i na osnovu polnih karakteristika, s tim što se nejednako postupanje verskih lica i dalje ne smatra diskriminacijom. Akcioni plan za primenu Strategije za prevenciju i zaštitu od diskriminacije istekao je 2018. godine. Nova Strategija za prevenciju i zaštitu od diskriminacije za period od 2022. do 2030. godine i Akcioni plan za primenu Strategije za 2022. i 2023. godinu doneti su sa tri godine zakašnjenja, 2022. godine.

U pogledu krivičnopravne zaštite, Zakonom o izmenama Krivičnog zakonika (KZ), koji je usvojen 2012. i stupio na snagu 1. januara 2013. godine, ustanovljen je institut zločina iz mržnje u KZ Republike Srbije kao obavezna otežavajuća okolnost za sva krivična dela definisana KZ.²⁰ Odredba člana 54a jedina je obavezna otežavajuća okolnost, što je čini značajno drugačijom od olakšavajućih i ostalih otežavajućih okolnosti predviđenih članom 54 KZ, pod opštim odredbama optužbe. Cilj odredbe člana 54a, u skladu s relevantnim međunarodnim standardima, je strože izricanje kazne počiniteljima_kama i, u skladu s tim, jača pravna zaštita prebroditelja_ki zločina motivisanih homofobijom i transfobijom. U skladu sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP), odredba člana 54a KZ treba se tumačiti tako da pruža pravnu zaštitu ne samo kvir osobama, već i osobama za koje se pretpostavljalo da pripadaju kvir zajednici, kao i onim osobama koje imaju stvarnu ili pretpostavljenu vezu sa kvir osobama.²¹ Isto tako, primena člana 54a se ne isključuje kada, pored motiva mržnje, postoje i drugi motivi koji se ne zasnivaju na predrasudama.²²

Vrhovni kasacioni sud utvrdio je da je obaveza tužilaštva da u optužnom

¹⁹ Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik RS, br. 22/2009.

²⁰ Član 54a Krivičnog zakonika, nazvan, „Posebna okolnost za odmeravanje kazne za krivično delo učinjeno iz mržnje” glasi: Ako je krivično delo učinjeno iz mržnje zbog pripadnosti rasi i veroispovedi, nacionalne ili etničke pripadnosti, pola, seksualne orijentacije ili rodnog identiteta druge osobe, tu okolnost sud će ceniti kao otežavajuću okolnost, osim ako ona nije propisana kao obeležje krivičnog dela.

²¹ Skorjanec v. Croatia, zahtev br. 25536/14, presuda 28/0602017, paragraf 56.

²² Balazs v. Hungary, zahtev br. 15529/12, presuda 14/03/2016, paragraf 70.

aktu kvalifikuje zločin kao zločin iz mržnje kako bi sud bio u poziciji da uzme u obzir otežavajuću okolnost pri donošenju presuda, a da pritom ne povredi prava okrivljenog_e.²³ Prva presuda za zločin iz mržnje doneta je tek 2018. godine, a do sada je od strane sudova ova otežavajuća okolnost uzeta u obzir svega pet puta, iako Da se zna! svake godine dokumentuje na desetine incidenata motivisanih mržnjom prema kvir osobama.²⁴

²³ Kovačević, M. (2019). Podaci, a ne zvona i praporci 2. Beograd: Udruženje Da se zna!

²⁴ Planojević, N., Lazić, B. (2024). Transfobija i homofobija u Srbiji 2023. Beograd: Udruženje Da se zna!

Metodologija

Tokom 2021. godine Da se zna! je u saradnji sa ERA - savezom za jednaka prava LGBTI osoba i britanskom kvir OCD Stonewall razvila platformu You Are Heard za prijavu incidenata motivisanih transfobijom i homofobijom, a od 2022. godine dokumentujemo incidente prema upitniku koji je tom prilikom razvijen. Upitnik je dostupan na srpskom, engleskom, slovenačkom, albanskom, makedonskom i turskom jeziku, tako da je prijava postala pristupačnija za pripadnike_ce kvir zajednice koji ne govore srpski jezik. Tokom čitave protekle godine se kontinuirano promovisala prijava incidenata Udruženju Da se zna! putem digitalnih medija: Facebook, X i Instagram. Pored toga, tokom čitave godine vršen je monitoring medijskog izveštavanja o pitanjima važnim za kvir zajednicu, kao i medijsko izveštavanje o incidentima motivisanim SORI prebroditelja_ki. Na taj način mediji predstavljaju kanal kroz koji se dobijaju informacije o incidentima govora mržnje i u manjem broju o diskriminatornim postupcima i zločinima iz mržnje.

Prijava na platformi You Are Heard, putem koje prebroditelji_ke, svedoci_kinje, OCD i institucije mogu da prijave incidente motivisane mržnjom sastoji se od pet koraka. Prvi, obavezni korak, pod nazivom „opšte informacije” uključuje zatvorena pitanja o tome u kojoj državi se slučaj dogodio,²⁵ datumu prijave i godinama prebroditelja_ke, kao i davanje saglasnosti za obradu podataka. Drugi obavezni korak, pod nazivom „incident” sadrži zatvorena pitanja o vremenu i prostoru u kom se dogodio incident, vrsti incidenta, prebivalištu prebroditelja_ke, targetiranom ličnom svojstvu, posledicama, kao i dva otvorena pitanja o tome kako se odigrao sam incident, te o tome na koji način je incident uticao na osećaj bezbednosti prebroditelja_ke i šta bi nadležni organi mogli da učine da se prebroditelj_ka oseća bezbednije. Treći, opcioni korak, pod nazivom „prebroditelj/prebroditeljka” sadrži zatvorena pitanja o tome da li je prebroditelj_ka bio_la sam_a ili deo veće grupe, SORIPK prebroditelja_ke, godinama, autovanosti, etničkoj pripadnosti, te obrazovanju, statusu zaposlenja i uključenosti u život kvir zajednice. Četvrti, opcioni korak, pod nazivom „počinitelj/počiniteljka” sadrži skup pitanja analognih onim iz trećeg koraka, samo u vezi sa počiniteljem_kom incidenta, sa tim da dodatno sadrži zatvoreno pitanje o odnosu sa prebroditeljem_kom, kao i otvoreno pitanje o eventualnim specifičnim obeležjima počinitelja_ke. Peti, obavezni korak, pod nazivom

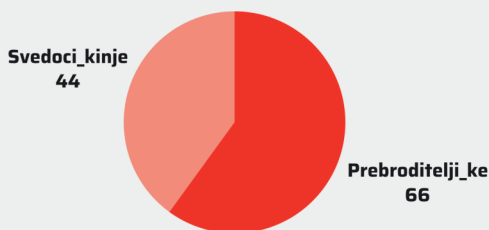
²⁵ You Are Heard je regionalna platforma. Pored Srbije, na platformi se mogu prijaviti incidenti počinjeni u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Kosovu, Severnoj Makedoniji, Crnoj Gori, Sloveniji i Turskoj, u kom slučaju prijava incidenta odlazi nadležnom OCD u datim državama.

„prijavljivanje i druge informacije” sadrži obavezna i zatvorena pitanja o tome da li je i, ako jeste, kojim institucijama/organizacijama incident prijavljen, kao i o razlozima za neprijavljenje ako slučaj nije prijavljen, i ostala pitanja koja su relevantna za stupanje u kontakt sa osobom koja prijavljuje incident i pružanje podrške.

Analiza podataka prikupljenih tokom 2025. pokazuje da je saznanja o incidentima motivisanim mržnjom Da se zna! u 66 (60%) slučajeva dobio direktno od prebroditelja_ke, a u 44 (40%) od svedoka_inja. Ni u jednom slučaju izvor informacija nisu bile nadležne institucije, druge OCD, kao ni mediji. U 2025. godini distribucija incidenata prema izvoru informacija donekle je promenjena time što je udeo incidenata prijavljenih od strane svedoka_inja značajno porastao. Ovo je ohrabrujuća činjenica jer ukazuje na povećanu spremnost ljudi koji svedoče protivpravnom postupanju prema kvir zajednici da takve incidente prijave, ali ukazuje i na veću sposobnost prepoznavanja incidenata kao takvih. Međutim, zabrinjava podatak da protekle godine nijedan incident nije zabeležen direktno iz medija, uprkos činjenici da Udruženje Da se zna! vrši kontinuirani monitoring medijskog izveštavanja o kvir zajednici. Ovakvi podaci dodatno ukazuju na promenu narativa srpskih medija o kvir zajednici.

Izvor informacija	Broj incidenata	Procenat
Prebroditelji_ke	66	60%
Svedoci_kinje	44	40%

Tabela 3. Prikaz incidenata prema izvoru informacija u 2025. godini

Grafikon 2. Prikaz incidenata prema izvoru informacija u 2025. godini

Izvor informacija	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Prebroditelji_ke	88,9%	78,6%	80,9%	73,1%	92,8%	71,3%	72,9%	74%	60%
Svedoci_kinje	0%	9,5%	17,5%	9,6%	3,6%	11,7%	10,6%	24%	40%
OCD	11,1%	9,5%	0,0%	11,5%	2,4%	11,7%	11,8%	2%	0%
Mediji	0%	2,4%	1,6%	5,8%	1,2%	5,3%	4,7%	0%	0%

Tabela 4. Uporedni prikaz incidenata prema izvoru informacija za period 2017 - 2025. godine

Prostor

Doživeo sam diskriminaciju na radnom mestu zbog svoje seksualne orijentacije. Svakodnevno trpim užasne komentare o svojoj orijentaciji i dodeljuju mi se ponižavajući poslovi, a ne oni za koje sam kvalifikovan.

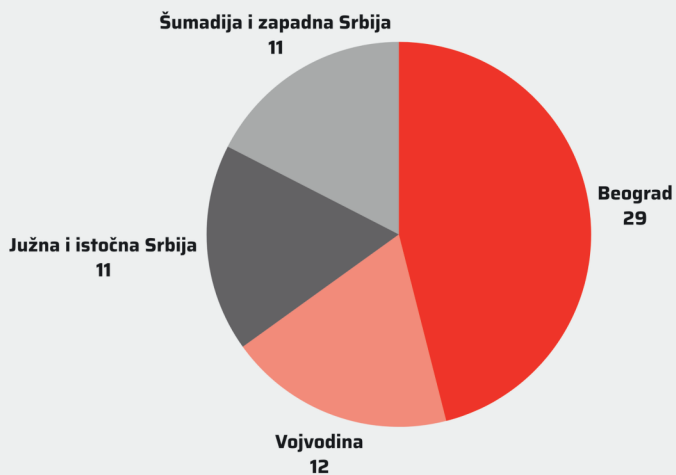
Gej prebroditelj diskriminacije u Nišu

Metodološka napomena: U 2024. godini promenjen je način na koji se beleži lokacija incidenata - za incidente koji su se desili u medijima ili u onlajn prostoru nije se beležila lokacija (opština, oblasti, tip sredine), već ona ostaje „nepoznata“. Prethodnih godina, lokacija za ovakve incidente beležila se kao lokacija na kojoj se prebroditelji_ke nalaze u trenutku kada se incident dogodio, a ukoliko ovo nije bilo poznato, beležila se lokacija sa koje se incident prijavljuje. Tokom 2025. godine, ukupno 47 (42,7%) incidenata je zabeleženo sa „nepoznatom lokacijom“ što odgovara broju incidenata koji su se desili u medijima ili u onlajn prostoru, uz dodatna tri incidenta sa nepoznatom lokacijom van onlajn prostora. Ovi incidenti neće biti uzeti u obzir kada se budu određivali procenti za lokacije gde su se incidenti dogodili, kako bi podaci bili uporedivi sa prethodnim godinama. U tom smislu, procenti su prikazani za ukupno 63 incidenta za koja je lokacija zabeležena.

Prema tipu naselja, 62 (98,4%) incidenata je zabeleženo u urbanim, a jedan (1,6%) u ruralnoj sredini, što je slična raspodela kao ona iz 2024. godine. Ovi podaci ukazuju na to da se incidenti u ruralnim sredinama manje događaju ili su manje dostupni za evidentiranje od strane našeg Udruženja. Međutim, u 2025. nastavljen je trend smanjenja procenta evidentiranih incidenata u Beogradu započet 2022. godine, i povećanja udela incidenata iz ostalih delova Srbije, kao i povećanje liste opština u kojima su incidenti zabeleženi. Tako je u Beogradu prvi put udeo dokumentovanih incidenata manji od 50%, odnosno dokumentovano je 29 incidenata (46%), dok je u Vojvodini dokumentovano 12 (19%), Južnoj i Istočnoj Srbiji 11 (17,5%), a u Šumadiji i Zapadnoj Srbiji takođe 11 (17,5%) incidenata. Prema opštinama, izuzev Beograda, sedam (11,1%) slučajeva je dokumentovano u Novom Sadu, u Kragujevcu četiri (6,3%), u Leskovcu, Nišu i Subotici po tri (4,8%), u Čačku i Kruševcu po dva (3,2%), a po jedan (1,6%) incident dokumentovan je u Aleksincu, Zaječaru, Novom Pazaru, Vranju, Pirotu, Gornjem Milanovcu, Užicu, Kraljevu, Rumi i Žitištu.

Opština	Broj incidenata	Procenat	Oblast	Broj incidenata	Procenat
Beograd			Beograd	29	46%
Novi Sad	7	11,1%	Vojvodina	12	19%
Subotica	3	4,8%			
Ruma	1	1,6%			
Kovin	1	1,6%			
Niš	3	4,8%			
Leskovac	3	4,8%	Južna i Istočna Srbija	11	17,5%
Aleksinac	1	1,6%			
Zaječar	1	1,6%			
Novi Pazar	1	1,6%			
Vranje	1	1,6%			
Pirot	1	1,6%			
Kragujevac	4	6,3%			
Kruševac	2	3,2%	Šumadija i Zapadna Srbija	11	17,5%
Čačak	2	3,2%			
Kraljevo	1	1,6%			
Užice	1	1,6%			
Gornji Milanovac	1	1,6%			

Tabela 5. Prikaz incidenata prema opštini i oblasti u 2025. godini

Grafikon 3. Prikaz incidenata prema oblasti u 2025. godini

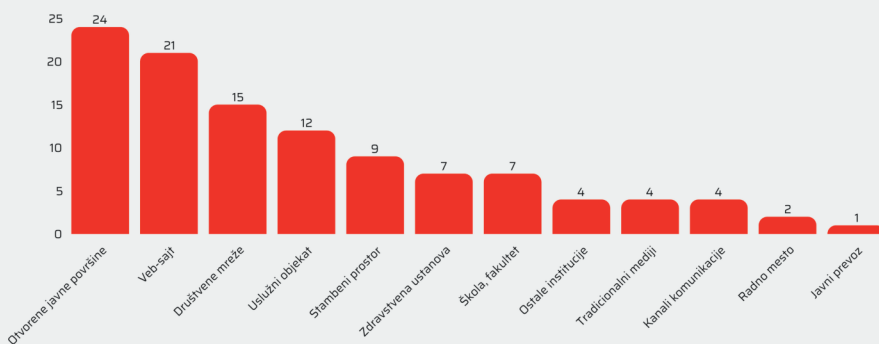
Tip lokacije	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Glavni grad	66,7%	76,2%	74,6%	76,9%	59,0%	75,5%	68,2%	57,3%	46%
Ostali gradovi	29,6%	9,5%	15,9%	13,5%	35,0%	20,2%	24,7%	33,2%	52,4%
Manja mesta	3,7%	14,3%	9,5%	9,6%	6,0%	4,3%	7,1%	9,5%	1,6%

Tabela 6. Usporedni prikaz incidenata prema tipu lokacije za period 2017 - 2025. godine

U javnoj sferi je zabeleženo 57 (51,8%) incidenata, od toga 24 (21,8%) na otvorenim javnim površinama, a 33 (30%) u zatvorenim javnim površinama: u uslužnim objektima 12 (10,9%), na radnom mestu dva (1,8%), u javnom prevozu jedan (0,9%), a u institucijama 18 (16,4%). Kada se radi o institucijama, u školama i na fakultetima zabeleženo je sedam (6,4%) incidenata, a isto toliko i u zdravstvenim ustanovama. Od ostalih incidenata koji su se desili u institucijama, dva (1,8%) su se dogodila u zgradi opštine, a po jedan (0,9%) incident dogodio se u zatvoru i na graničnom prelazu. Ovo je do sada najveći broj slučajeva koji su se dogodili u institucijama zabeleženih tokom jedne godine. Podjednako, udeo ovakvih incidenata u odnosu na lokaciju najveći je do sada.

U privatnoj sferi zabeleženo je devet (8,2%) incidenata, od kojih su se svi desili u privatnom smeštaju, a nijedan u zajedničkom smeštaju.

U medijima ili onlajn zabeleženo je 44 (40%) incidenta. Četiri (3,6%) incidenata dogodilo se u tradicionalnim medijima, 36 (32,7%) zabeleženo je u digitalnim medijima, od toga 15 (13,6%) na društvenim mrežama i 21 (19,1%) na veb-sajtovima, odnosno onlajn portalima. Pored toga, četiri (3,6%) incidenta dogodila su se kroz komunikacione kanale. Ove brojke ukazuju na naglo povećanje incidenata koji se događaju u javnom medijskom prostoru, gde je udeo ovakvih incidenata povećan za više od 10% u odnosu na 2023. a za skoro 25% posto u odnosu na 2022. godinu. Najveće povećanje i u broju beleže incidenti na veb-portalima, a najveće smanjenje oni iz tradicionalnih medija. Udeo incidenata na društvenim mrežama ostao je u sličnim vrednostima.

Grafikon 4. Prikaz incidenata prema mestu u 2025. godini

Mesto		2022		2023		2024		2025	
		Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Stambeni prostor (privatna sfera)		10	10,6%	10	11,8%	12	11,5%	9	8,2%
U javnosti	Otvorene javne površine	38	40,4%	36	42,4%	30	28,8%	24	21,8%
	Uslužni objekat	6	6,4%	10	11,8%	16	15,4%	12	10,9%
	Radno mesto	5	5,3%	7	8,2%	5	4,8%	2	1,8%
	Javni prevoz	2	2,1%	6	7,1%	3	2,9%	1	0,9%
	Policijska stanica	4	4,3%	0	0%	3	2,9%	0	0%
	Zdravstvena ustanova	3	3,2%	1	1,2%	0	0%	7	6,4%
	Škola, fakultet	3	3,2%	2	2,4%	4	3,8%	7	6,4%
	Ostale institucije	0	0%	0	0%	1	1%	4	3,6%
Ukupno u javnosti		61	64,9%	62	72,9%	62	59,6%	57	51,8%
U medijima i onlajn	Tradicionalni mediji	3	3,2%	1	1,2%	17	16,3%	4	3,6%
	Društvene mreže	11	11,7%	7	8,2%	10	9,6%	15	13,6%
	Veb-sajt	5	5,3%	2	2,4%	0	0%	21	19,1%
	Kanali komunikacije	4	4,3%	3	3,5%	3	2,9%	4	3,6%
Ukupno u medijima i onlajn		23	24,5%	13	15,3%	30	28,8%	44	40%

Tabela 7. Uporedni prikaz incidenata prema mestu za period 2022 - 2025. godine

Povreda

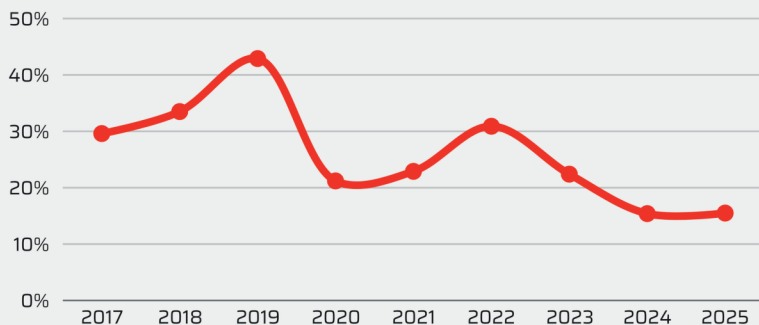
Mesecima već pokušavam da promenim lična dokumenta nakon što sam ispunio uslove, odnosno bio na hormonskoj terapiji godinu dana. Stalno mi traže neke nove papire, ne znaju da započnu proceduru i očekuju od mene da ih edukujem.

Transrodni prebroditelj institucionalne diskriminacije u Kragujevcu

Iako većina slučajeva uključuje nekoliko vrsta povrede, klasifikovani su prema isključivo jednom, najtežem obliku povrede. Kada se radi o zločinima iz mržnje, u 17 (15,5%) incidenata počinjeno je fizičko nasilje nad prebroditeljicama, što je jedan više od broja fizičkih napada zabeleženih tokom 2024. godine. Dalje, dokumentovano je 14 (12,7%) pretnji, 22 (20%) slučaja uznemiravanja, tri (4,9%) slučaja uništavanja imovine kao i četiri (3,6%) slučaja krađe, i jedan (0,8%) slučaj seksualnog uznemiravanja. Kada se radi o diskriminaciji, institucionalna diskriminacija je zabeležena u sedam (6,4%) slučajeva, u deset (9,1%) slučajeva evidentiran je diskriminatorni postupak, a u 32 (29,1%) slučaja govor mržnje, što je brojka koja beleži najveći rast u odnosu na broj incidenata iz prethodnih godina.

Procent fizički nasilnih incidenata	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
	29,6%	33,5%	42,9%	21,2%	22,9%	30,9%	22,4%	15,4%	15,5%

Tabela 8. Usporedni prikaz udela fizički nasilnih incidenata u ukupnom broju incidenata za period 2017 - 2025. godine

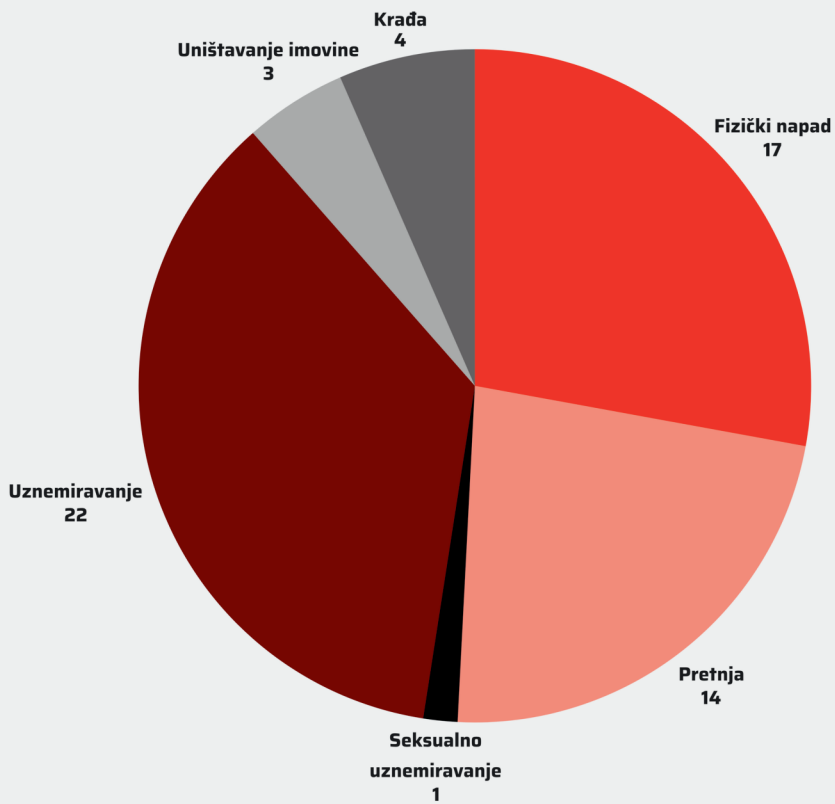

Grafikon 5. Usporedni prikaz udela fizički nasilnih incidenata u ukupnom broju incidenata za period 2017 - 2025. godine

Zločin iz mržnje	Broj incidenata	Procenat od svih zločina iz mržnje	Procenat od ukupnog broja incidenata
Fizički napad	17	27,9%	15,5%
Pretnja	14	23,0%	12,7%
Uznemiravanje	22	36,1%	20,0%
Uništavanje imovine	3	4,9%	2,7%
Seksualno uznemiravanje	1	1,6%	0,9%
Krađa	4	6,6%	3,6%
Ukupno	61	100%	55,5%

Diskriminacija	Broj incidenata	Procenat od sve diskriminacije	Procenat od ukupnog broja incidenata
Institucionalna diskriminacija	7	16,3%	6,4%
Diskriminatorni postupak	10	23,3%	9,1%
Govor mržnje	32	74,4%	29,1%
Ukupno	43	100%	44,5%

Tabela 9. Prikaz incidenata prema tipu povrede u 2025. godini

Grafikon 6. Prikaz zločina iz mržnje prema tipu povrede u 2025. godini

Psihička uznemirenost kao posledica pretrpljenog incidenta pojavila se kod 75 (68,2%) prebroditelja_ki. Za njom slede fizičke povrede, koje su bile posledica incidenta u 14 (12,7%) slučajeva. S obzirom na to da je dokumentovano 16 fizičkih napada, možemo zaključiti da su gotovo svi incidenti fizičkih napada bili veoma nasilni, budući da su rezultirali fizičkim povredama prebroditelja_ki. Na kraju, uništavanje imovine zabeleženo je u tri (2,7%) slučaja kao posledica incidenta. Posledice 19 (17,3%) incidenata ostale su nepoznate.

Pretrpljene posledice	Broj incidenata	Procenat
Psihička uznemirenost	75	68,2%
Fizičke povrede	14	12,7%
Uništavanje imovine	3	2,7%
Nepoznate posledice	19	17,3%

Tabela 10. Prikaz incidenata prema pretrpljenim posledicama u 2025. godini

Motiv

Devojka i ja smo išle na Beograd Prajd i u prevozu nam je neki čovek dobacio: 'Lezbače pošle na paradu sodomita!'

Gej prebroditeljka uznemiravanja
u Beogradu

Za razumevanje motivacije za činenje incidenta važne su i informacije o poznavanju, odnosno nepoznavanju, počinitelja_ki i prebroditelja_ki. U 81 (73,6%) slučaju počinitelj_ka i prebroditelj_ka se ne poznaju. Od 29 (26,4%) slučajeva u kojima su se poznavali, u deset (9,1%) slučajeva su bili samo poznanici_e, u devet (8,2%) slučajeva su bili u poslovnom odnosu, u šest (5,5%) su bili deo iste grupe, odnosno vršnjaci, a u četiri (3,6%) su bili u rodbinskom odnosu. Podaci pokazuju da se napadi na kvir osobe najčešće dešavaju od strane osoba koje ih ne poznaju, ali ni da odnosi kao što su rodbinski ili poslovni nisu sigurna mesta za kvir osobe.

Odnos sa prebroditeljem_kom	Broj incidenata	Procenat
Ne poznaju se	81	73,6%
Poznaju se	29	26,4%
Samo poznanici_e	10	9,1%
Poslovni odnos	9	8,2%
Ista grupa	6	5,5%
Rodbinski odnos	4	3,6%

Tabela 11. Prikaz incidenata prema odnosu počinitelja_ki i prebroditelja_ki u 2025. godini

Grafikon 7. Prikaz incidenata prema odnosu počinitelja_ki i prebroditelja_ki u 2025. godini

Odnos	2022	2023	2024	2025
Ne poznaju se	78,7%	88,2%	76,9%	73,6%
Poznaju se	20,2%	11,8%	20,2%	26,4%
Nepoznato	1,1%	0%	2,9%	0%

Tabela 12. Uporedni prikaz incidenata prema odnosu počinitelja_ki i prebroditelja_ki za period 2022 - 2025. godine ²⁶

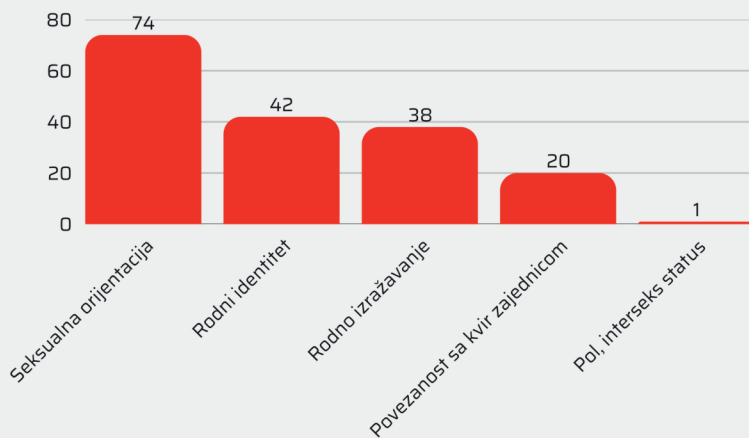
Kada se radi o distribuciji ličnih svojstava prema kojima počinitelj_ka pokazuje predrasudu pri izvršenju incidenta, u 74 (67,3%) slučajeva to je bila seksualna orijentacija prebroditelja_ki. Nakon toga, u 42 (38,2%) slučajeva rodni identitet, trans status, iskustvo ili pojavnost prebroditelja_ki, a u 38 (34,5%) slučajeva njihovo rodno izražavanje. Pri tumačenju ovih podataka važno je uzeti u obzir i da je broj transrodnih osoba višestruko niži od broja osoba koje nisu heteroseksualne.²⁷ Prema tome, iako podaci pokazuju da je viktimizacija na osnovu rodnog identiteta niža u odnosu na viktimizaciju na osnovu seksualne orijentacije, već četiri godine zaredom ona je zapravo vrlo visoka ukoliko se sagleda u odnosu na broj trans osoba. Takođe, pokazuje se da, od istraživača_ica neretko zanemareno, rodno izražavanje prebroditelja_ki ima značajnu ulogu u razumevanju protivpravnog postupanja prema kvir osobama. Dalje, prema povezanosti prebroditelja_ki sa kvir zajednicom pokazana je predrasuda u ukupno 20 (18,2%) slučajeva, a prema njihovom polu, interseks statusu ili polnim karakteristikama u jednom (0,9%) slučaju. Važno je uzeti u obzir i intersekciju ovih, kao i drugih ranjivih ličnih svojstava kvir osoba. Zbog još uvek malog uzorka koji Da se zna! poseduje usled skorašnje promene metodologije, rano je raditi intersekcijisku analizu podataka o predrasudama, ali važno je istaći da su i ostala lična svojstva bila predmet predrasude u incidentima evidentiranim tokom 2025. godine, i to političko uverenje u pet (4,5%) incidenata, HIV status u dva (1,8%), kao i obrazovanje u jednom (0,9%) incidentu.

²⁶ Poređenje je prikazano samo za prethodne četiri godine zbog činjenice da se ova vrsta podataka beleži tek od 2022. godine.

²⁷ Na primer: Reuters (2023): „Three percent in England and Wales identify as lesbian, gay or bisexual - census”. Dostupno na: <https://rb.gy/xxgty>

Lično svojstvo prema kojem je pokazana predrasuda	Broj incidenata	Procenat
Seksualna orijentacija	74	67,3%
Rodni identitet, trans status, iskustvo ili pojavnost	42	38,2%
Rodno izražavanje	38	34,5%
Povezanost sa kvir zajednicom	20	18,2%
Pol, interseks status ili polne karakteristike	1	0,9%
Političko uverenje	5	4,5%
HIV status	2	1,8%
Obrazovanje	1	0,9%

Tabela 13. Prikaz incidenata prema ličnom svojstvu prema kome je pokazana predrasuda za 2025. godinu

Grafikon 8. Prikaz incidenata prema ličnom svojstvu prema kome je pokazana predrasuda u 2025. godini

U pogledu pokazatelja koji ukazuju na to da su počinitelji_ke bili motivisani predrasudom prema SORI prebroditelja_ke, u čak 75 (68,2%) slučajeva pokazatelj je verbalno i neverbalno ponašanje počinitelja_ki, koje uključuje upotrebu homofobičnog i transfobičnog rečnika prilikom izvršenja incidenta. U 33 (30%) slučaja su prebroditelji_ke imali percepciju da su pretrpeli incident zbog svoje SORI. Nakon toga, u 25 (22,7%) slučajeva pokazatelj predrasude bila je istorija sličnih dela, a u mnogim incidentima indikator je bila činjenica da su prebroditelji_ke istaknute kvir ličnosti, aktivisti_kinje ili javni zagovarači_ce. Dalje, u 15 (13,6%) slučajeva indikator je bila činjenica da se incident dogodio blizu mesta ili datuma povezanih sa kvir zajednicom, u deset (9,1%) incidenata pokazatelj je bila pripadnost počinitelja ekstremno desničarskim grupama, u šest (5,5%) činjenica da se incident desio na lokaciji povezanoj sa kvir zajednicom ili u vlasništvu kvir osoba, a u tri (2,7%) incidenta indikator je bio visok stepen nasilja i ponižavajućeg tretmana.²⁸

Grafikon 9. Prikaz incidenata prema pokazatelju predrasude u 2025. godini

²⁸ Jedan incident može imati više indikatora predrasude te se brojevi i procenti odnose na broj puta koliko se pojedinačni indikator pojavio u zbiru zabeleženih incidenata.

Pokazatelji predrasude	Broj	%
Izjave, gestovi, ponašanje upotrebljeni objekti ili predmeti tokom incidenta	75	68,2%
Prebroditelji_ke prepoznati kao osobe drugačije SORIPK od cisnormativnih ili heteronormativnih	33	30%
Istorija sličnih zločina ili incidenata počinitelja_ki	25	22,7%
Prebroditelji_ke su istaknute ličnosti (aktivisti_kinje ili javni zagovarači_ce)	25	22,7%
Incident se dogodio blizu mesta ili datuma povezanih sa kvir zajednicom	15	13,6%
Pripadnost počinitelja ekstremno desničarskim grupama	10	9,1%
Incident se dogodio na mestu povezanom sa kvir osobama ili u vlasništvu kvir osoba	6	5,5%
Incident sadržao visok stepen nasilja ili ponižavajućeg tretmana	3	2,7%

Tabela 14. Prikaz incidenata prema pokazatelju predrasude u 2025. godini

Prijava

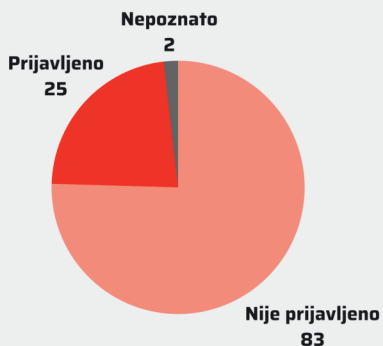
Ne mogu da verujem da ta grupica slobodno maltretira kvir ljude po gradu bez ikakvih posledica i da policija ne radi ništa.

Svedokinja fizičkog napada na kvir osobe
u Beogradu

Tek nešto više od 20% zabeleženih slučajeva je bilo vidljivo nadležnim institucijama. Od 25 (22,7%) incidenata koji su prijavljeni, 16 (14,5%) je prijavljeno u okviru krivičnogpravnog i pravosudnog sistema. Nezavisnim telima prijavljeno je tek dva (1,8%) incidenta, oba Povereniku za zaštitu ravnopravnosti, a takođe sedam (6,4%) incidenata prijavljeno je na drugim mestima, odnosno školama, korisničkoj podršci, HR službi, etičkoj komisiji i socijalnoj službi. Za 83 (75,5%) slučaja se zna da nisu prijavljeni nijednoj instituciji, a status prijave za dva (1,8%) incidenta ostao je nepoznat.

Prijava	2019		2020		2021		2022		2023		2024		2025	
	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
Prijavljeno	29	46,0%	15	28,8%	13	15,7%	42	44,7%	32	37,6%	17	16,2%	25	22,7%
Nije prijavljeno	33	52,4%	31	59,6%	68	81,9%	47	50,0%	47	55,3%	80	76,2%	83	75,5%
Nepoznato	1	1,6%	6	11,5%	2	2,4%	5	5,3%	6	7,1%	8	7,6%	2	1,8%

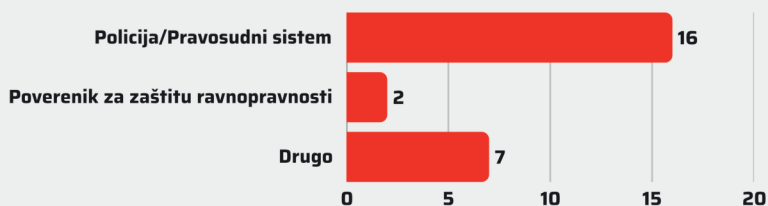
Tabela 15. Usporedni prikaz prijave incidenata za period 2019 - 2025. godine

Grafikon 10. Prikaz prijave incidenata u 2025. godini

Incident prijavljen	Broj incidenata	Procenat od ukupnog broja incidenata	Procenat od ukupnog broja prijavljenih incidenata
Policiji/Pravosudnom sistemu	16	14,5%	64%
Povereniku za zaštitu ravnopravnosti	2	1,8%	8%
Drugo	7	6,4%	28%

Tabela 16. Prikaz incidenata prema instituciji/organizaciji kojoj su prijavljeni u 2025. godini

Grafikon 11. Prikaz incidenata prema instituciji/organizaciji kojoj su prijavljeni u 2025. godini

Razloge zbog kojih nisu prijavili incidente prebroditelji_ke su obeležavali prilikom popunjavanja upitnika od liste ponuđenih odgovora (Tabela 17), ali su razlozi takođe računati ukoliko su ih prebroditelji_ke pomenuli u samom opisu slučaja. Bitno je naglasiti da je jedan incident mogao ostati neprijavljen iz više razloga pa time procenti od ukupno neprijavljenih slučajeva prelaze 100%, odnosno razloga za neprijavljanje je više od 83, koliko je iznosio broj neprijavljenih slučajeva. Za četiri slučaja je razlog neprijavljanja ostao nepoznat, a u nastavku su predstavljeni razlozi koji su se najčešće javljali u preostalim 79 slučajeva.

Razlog najčešće navođen, čak 50 puta, odnosno u 60,2% neprijavljenih slučajeva, ticao se percepcije da „Ništa se ne bi dogodilo/promenilo” nakon prijave, što govori o nepoverenju prebroditelja_ki i svedoka_inja u

institucije. Zatim sledi percepcija da to što se desilo „Nije vredno prijavljivanja - to se stalno dešava“, što je navedeno kao razlog u 26 (31,3%) neprijavljenih slučajeva. Naredna dva razloga podvodimo pod kategoriju nepristupačnosti institucija pa je tako percepcija da je „Previše problematično za prijavljivanje, a nemam toliko vremena“ navođena kao razlog neprijavlivanja u 26 (31,3%) slučajeva, a „Nisam znao_la kako ili gde da prijavim“ kao razlog u 16 (19,3%) neprijavljenih slučajeva. Dalje, „Možda ću prijaviti u budućnosti“ bio je razlog neprijavlivanja šest (7,2%) puta, a „Nisam hteo_la da otkrijem svoja SORI lična svojstva“ kao razlog pet (6%) puta. Dva (2,4%) puta incident nije prijavljen „Zbog zabrinutosti da se incident ne bi shvatio ozbiljno“ i isto toliko zbog razloga: „Nisam znao_la da postoje zakoni koji me štite“. Po jednom (1,2%) su razlozi za neprijavlivanje bili „Strah od zastrašivanja od strane počinitelja_ki“, „Strah od diskriminacije ili podsmevanja“, kao i „Bio_la sam previše uznemiren_a da bih prijavio_la incident“. Sa ponuđene liste, jedino razlog „Nisam mislio_la da će ljudi razumeti o čemu govorim“ nije obeležen nijednom.

Kolektivno, razlozi za neprijavlivanje tiču se nepoverenja u institucije u 53 (63,9%) neprijavljena slučaja, nepristupačnosti institucija u 40 (48,2%), kao i ostalih razloga u 40 (48,2%), dok u tri (3,6%) slučaja ostaju nepoznati.

Razlog za neprijavljanje	#	Procenat od ukupno slučajeva	Procenat od ukupno neprijavljenih slučajeva
Ništa se ne bi dogodilo/promenilo	50	45,5%	60,2%
Nije vredno prijavljivanja - to se stalno dešava	26	23,6%	31,3%
Previše problematično za prijavljivanje, a nemam toliko vremena	22	20,0%	26,5%
Nisam znao_la kako ili gde da prijavim	16	14,5%	19,3%
Možda ću prijaviti u budućnosti	6	5,5%	7,2%
Nisam hteo_la da otkrijem svoja SORI lična svojstva	5	4,5%	6,0%
Zbog zabrinutosti da se incident ne bi shvatio ozbiljno	2	1,8%	2,4%
Nisam znao_la da postoje zakoni koji me štite	2	1,8%	2,4%
Bio_la sam previše uznemiren_a da bih prijavio_la incident	1	0,9%	1,2%
Strah od zastrašivanja od strane počinitelja_ke	1	0,9%	1,2%
Strah od diskriminacije ili podsmevanja	1	0,9%	1,2%
Nisam mislio_la da će ljudi razumeti o čemu govorim	0	0%	0%

- **Nepoverenje u institucije**
- **Nepristupačnost institucija**
- **Ostali razlozi**

Tabela 17. Prikaz razloga za neprijavljanje u 2025. godini

Opisi zločina iz mržnje i drugih incidenata motivisanih homo_transfobijom

U ovom odeljku opisani su svi dokumentovani incidenti motivisani homo_transfobijom u 2025. godini u Srbiji, koji su klasifikovani prema unapred određenom univerzalnom sistemu klasifikacije za organizacije civilnog društva koje dostavljaju podatke za godišnji izveštaj o zločinima iz mržnje OEBS/ODIHR-a. Za svaki incident naveden je izvor, lokacija i pokazatelj predrasude počinitelja_ke. Međutim, treba imati u vidu da većina navedenih slučajeva uključuje i drugi tip povrede, ali da su klasifikovani prema najtežem obliku povrede.

Klasifikacija incidenata prema pokazateljima predrasude

Pokazatelj predrasude	kod
Izjave, gestovi, ponašanje upotrebljeni objekti ili predmeti tokom incidenta	11
Pretnje ili preuzeta odgovornost za incident od strane ekstremno desničarskih grupa	12
Pripadnost počinitelja ekstremno desničarskim grupama	13
Istorija sličnih zločina ili incidenata počinitelja_ki	16
Incident se dogodio blizu mesta ili datuma povezanih sa kvir zajednicom	21
Incident sadržao visok stepen nasilja ili ponižavajućeg tretmana	23
Prebroditelji_ke prepoznati kao osobe drugačije SORIPK od cis_heteronormativnih	31
Prebroditelji_ke su istaknute ličnosti (aktivisti_kinje ili javni zagovarači_ce)	32
Incident se dogodio na mestu povezanom sa kvir osobama ili u vlasništvu kvir osoba	33

Zločini iz mržnje

Fizički napadi

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
Novi Sad	svedok	Prijatelj prebroditelja navodi da je njegovog prijatelja počinitelj napao sekiirom ispred TC Promenada u Novom Sadu. Kako navodi, za napadačem je raspisano još pet poternica. Prebroditelj ne poznaje napadača. Do napada je, prema njegovim rečima, došlo nakon što mu je napadačeva majka prethodno pretila da će ga ubiti, jer joj se ne dopada on i, kako je rekla, „njegova energija“. Takođe ga je upozorila da više ne prolazi tim putem jer ga je zapamtila. Nakon toga je telefonom pozvala sina, koji se, prema navodima, posle pet minuta pojavio sa sekiirom, zamahnuo ka prebroditelju i uzviknuo: „Ubiću te!“ Prebroditelj navodi da bi bio ubijen da ga nije odbranio njegov pas.	31

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je njegov drug bio kod njega u gostima i pitao da li njegov poznanik može da dođe. Nakon toga je drug otišao, dok je poznanik ostao jer je bio u alkoholisanom stanju, te nije mogao da vozi. Kada su ostali sami, poznanik je, prema navodima prebroditelja, počeo da ga udara u rebra i glavu, uz povike: „Sve vas treba pobiti! Jedno po jedno rebro ću ti lomiti!“ Zatim ga je udarao po licu, usled čega je, kako prebroditelj opisuje, krv prskala na sve strane. Prebroditelj navodi da je napadač bio fizički jači od njega, zbog čega nije mogao da se odbrani, te da je potom izgubio svest. Kako dalje navodi, nakon što je došao sebi, pokušao je da pobjegne u kupatilo, ali ga je napadač sustigao i udarao mu glavu o pločice. Uspeo je da pobjegne u hodnik i sakrije se kod prvih komšija. Prebroditelj smatra da je napad motivisan time što je gej.	11, 23, 33
Obrenovac	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da ju je otac fizički napao nakon što je u njenoj sobi pronašao hormone tablete. Kako navodi, davio ju je, šamarao i primoravao da prizna da je u „sekti“.	31
Novi Sad	prebroditelj_i_ke	Prebroditelj_i_ke navode da je tokom dreg žurke u dvorište CK13 bačena baklja, nakon što su nacističke grupe i pojedinci danima prethodno upućivali pretnje putem društvenih mreža.	13, 21, 33
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je sa svojim dečkom šetao u večernjim satima kada ih je napala grupa starijih mladića. Kako navodi, počeli su da viču i gađaju ih, uz povike: „Ubij pedere!“, „Umrite, pederčine!“ i „Gonite se, marš, spodobite glupe!“	11, 23
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da ga je nepoznati muškarac fizički napao, pretio mu, vređao ga i govorio da će ga „nabosti“.	11, 31
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je preko aplikacije Grindr namamljen „u sačekušu“. Kako navodi, mladić sa kojim je trebalo da se nađe u parku bio je tamo sa još dvojicom. Čim ih je video, posumnjao je o čemu se radi i krenuo da beži, dok su ga oni jurili i pretili mu. Navodi da je uspeo da uđe u autobus i pobjegne.	31, 33
Beograd	svedok	Svedok navodi da je grupa neonacista napala jednu kvir osobu na Trgu republike u Beogradu. Kako navodi, pretili su joj, a jedan od njih joj je udario šamar.	13
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je njega i njegovog dečka jurila grupa neonacista i gađala ih limenkama piva. Kako navodi, oni su samo šetali kod Trga republike u Beogradu, kada su ih napadači primetili i, kako pretpostavlja, shvatili da su par, nakon čega su ih napali. Prebroditelj navodi da su uspeali da im pobjegnu.	13
Beograd	svedok	Svedok navodi da je kvir osoba na svom Instagram storiju objavila upozorenje u kojem kaže da ju je grupa skinheda napala dok je prolazila Knez Mihailovom ulicom u Beogradu. Kako navodi, dobacivali su joj uvrede i pretnje, uključujući i „Pederčino!“, a jedan od njih ju je gađao limenkom piva.	11, 13

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
Kruševac	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je na najavljeni Prajd protest u Kruševcu došla grupa kruševačkih građana i građanki kako bi pružila podršku skupu. Kako navodi, tamo ih je dočekalo oko stotinu navijača naoružanih palicama, petardama i drugim predmetima opasnim po život, a koji su se okupili sa namerom da spreče skup i povrede učesnike i učesnice. Prebroditelj navodi da je najpre došlo do verbalnih sukoba između dve grupe, a zatim i do fizičkih napada huligana na grupu koja je došla da pruži podršku skupu. Kako dalje navodi, huligani su gurali okupljene građane i građanke i unosili im se u lice.	11, 32
Užice	prebroditelj	U pokušaju da spreči Prajd protest, u Užicu se okupila grupa građana, ki koji su najpre učesnicima, a skupa dobacivali pretnje i uvrede, a potom je na učesnice, ke bačena je jaka petarda.	11, 21, 32
Beograd	prebroditelji	Prebroditelji, dvojica turskih državljana, navode da su po povratku sa Beograd Prajda napadnuti u centru Beograda, kod Pionirskog parka. Kako navode, jedan od njih je zadobio povrede u predelu glave i tela. Naglašavaju da policija nije reagovala, a da su se ljudi koji su se nalazili u okolini samo smejali i prolazili dok se napad odvijao.	11, 21
nepoznato	svedok	Anonimno je prijavljen slučaj nasilja u školi u kojem je učenik osmog razreda izvršio vršnjačko nasilje nad drugim učenicom, takođe osmog razreda, u muškom toaletu škole. Svedok navodi da je nasilje bilo homofobične prirode i da je razredna starešina o događaju obavještena.	31
Zaječar	svedokinja	Nastavnica navodi da njen učenik trpi zlostavljanje od strane vršnjaka zbog, kako kaže, „feminiziranog ponašanja“, i da je u poslednje vreme zbog toga počeo da se samopovređuje.	31
Subotica	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da, kao nebinarna osoba koja živi na selu u zatvorenoj i konzervativnoj sredini, ima poteškoće u uklapanju, ali da nikad pre nije doživela fizički napad. Navodi da su je, dok je bila na pumpi i točila gorivo, napala dvojica muškaraca. Jedan ju je gurnuo, a obojica su joj dovikivali i nazivali je „pederčinom“.	11
Beograd	svedok	Svedok navodi da je tokom žurke u kvir baru Guvernanta grupa neonacista upala u objekat i napala prisutne. Kako navodi, jednog dečka su udarili u nos, a drugog u glavu, pri čemu mu je, prema opisu svedoka, krv curila iz uva. Dalje se navodi da su napadači potom izašli ispred lokala i fizički se obračunali sa osobama koje su se tamo nalazile. Jedan zaposleni u Guvernanti zadobio je udarac u leđa i kasnije je zbrinut u Urgentnom centru, dok je jedan od organizatora svirke udaren u glavu.	11, 23, 33
Zločini iz mržnje			
Seksualno zlostavljanje			
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je seksualno zlostavljan od strane člana porodice, što je rezultiralo i fizičkim povredama. Kao motiv za napad navodi svoju seksualnu orijentaciju.	31

Zločini iz mržnje

Krađe

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je preko aplikacije Romeo dogovorio viđanje sa jednim momkom, nakon čega je sutradan iznajmio stan kako bi se sastali. Kako navodi, bilo mu je sumnjivo što druga osoba nije želela da ostavi broj telefona, ali da je sve u početku delovalo uobičajeno. Navodi da mu je ponudio kafu i otišao u kuhinju da je pripremi. Kada je kafa bila gotova, drugi muškarac je rekao da mora da ide. Nakon toga je prebroditelj pomislio da mu se nije dopao. Kako dalje navodi, nakon otprilike pola sata primetio je da mu nedostaje novčanik, a naknadno je saznao da je ista osoba na sličan način prevarila još tri osobe.	16, 31
Kragujevac	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je preko aplikacije Grindr dogovorio sastanak sa jednim mladićem, koji je došao kod njega i vrlo brzo potom otišao. Kako navodi, nakon njegovog odlaska primetio je da mu nedostaju nekoliko komada skupocenog nakita i sat. Prebroditelj sumnja da je u pitanju prevara i navodi da veruje da ta osoba uopšte nije gej.	31
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da mu je u klubu prišao momak i pokušao da mu se udvara. Kako navodi, bilo mu je neobično jer klub nije bio specifično za gej goste, ali mu se dopalo što mu je prišao i započeo komunikaciju. Prebroditelj navodi da su plesali i da se opustio, nakon čega mu je ta osoba uzela telefon i pobegla.	31
Kragujevac	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je njegov cimer preturao po njegovim stvarima i pronašao lični veš i stari telefon. Kako navodi, cimer je iz telefona uzeo memorijsku karticu nakon čega ga je ucenjivao pretnjom da će objaviti eksplicitne fotografije i video-snimke na društvenim mrežama, ukoliko mu prebroditelj ne uplati određeni novčani iznos.	31

Zločini iz mržnje

Uništavanje imovine

Beograd	svedok	Grupa mladića upala je u kvir Klub Mornar dok u njemu nije bilo nikoga, razvalivši vrata.	33
Novi Sad	svedok	Pocepao plakat na zidu CK13 koji je promovisao dreg žurku.	21
Beograd	svedok	Sprejem su ispred ulaza pred vratima kvir bara Guvernanta nacrtani nacistički simboli i napisano je „pederi i narkomani“.	11, 31, 33

Zločini iz mržnje

Uznemiravanje

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
onlajn	prebroditelj_ke	Aktivistima_kinjama Udruženja Da se zna! danima stizale poruke sledeće sadržine: „Govna Dilasova, Srbija nije zemlja pedera!“ i slične.	32
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj je bio na protestu, kada je zamolio jednog učesnika da prestane da uzvikuje parolu „Vučiću, pederu!“, nakon čega mu je ta osoba odgovorila: „Idi u Čacilend, pederu!“, dodavši da mu je tu mesto.	11
Novi Sad	svedok	Svedok navodi da su roditelji njegove trans drugarice prekinuli njenu terapiju hormonima i blokatorima, zabranili joj kontakt sa drugim osobama i, kako navodi, oduzeli joj telefon.	11
nepoznato	prebroditelj	Prebroditelj navodi da jedan lekar u penziji privatno „leči“ homoseksualnost. Kako dalje navodi, on je trans osoba, ali da taj lekar ne pravi razliku između toga i homoseksualnosti. Prebroditelj navodi da se morao odseliti jer su ga roditelji poslali na tretman kod tog lekara.	31
nepoznato	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da su je roditelji nakon njenog autovanja odveli kod homeopate radi „lečenja“ homoseksualnosti.	31
nepoznato	prebroditelj	Prebroditelj navodi da ga jedan mladić kontinuirano uznemirava, dobacuje mu i ponaša se zastrašujuće. Kako navodi, plaši se da ga prijavi policiji jer veruje da bi ga u tom slučaju ta osoba mogla fizički napasti ili ubiti. Prebroditelj dalje navodi da ta osoba zaustavlja prolaznike na ulici i govori im da je on „pederko“, pokazuje mu srednji prst i dobacuje uvrede. Takođe navodi da se plaši da bi zbog tog uznemiravanja mogao izgubiti klijente u poslu koji vodi.	11, 31
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je zaposleni u trafici pored njegove zgrade kontinuirano neprijatan prema njemu i njegovom društvu. Kako navodi, jednom mu je rekao da je „pederčina“ i da će mu „objasniti par stvari“ nakon čega će „postati strejt“. Takođe navodi da ga je više puta pitao kada će „preći u strejt“. Prebroditelj dodaje da se ta osoba ponaša pristojno samo kada su prisutni nadređeni.	11, 31
onlajn	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je na Telegramu od nepoznate osobe dobio svoj privatni snimak, uz poruku: „Meni je neki lik slao vaše porniće“. Navodi da se oseća uznemireno i da zbog stresa ima zdravstvenih posledica.	31
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi se vozio sa svojom bakom u sanitetskom vozilu Hitne pomoći nakon što joj je pozlilo. Vozač saniteta je tokom vožnje komentarisao: „Šta vas je!“ i „Dobro je što su u Mađarskoj zabranili te čudne manifestacije!“ Prebroditelj ponašanje vozača opisuje kao veoma hostilno.	11, 31

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
onlajn	prebroditeljka	Prebroditeljka, cisrodna heteroseksualna devojka, objavila je fotografiju sa Beograd Prajda na društvenim mrežama, nakon čega je dobila niz uvredljivih poruka u kojima joj se pripisuje pretpostavljena lezbejska seksualna orijentacija. Kako navodi, poruke su sadržale uvrede poput: „Puši bre kurac, vidi se da si urađena“, „Žensko si pa ti ovo prolazi bez nasilja, ti samo želiš pažnju“, „Iskompleksirana si, teraj se u kurac“, „Otpratio sam te jer ne vodiš higijenu“, kao i tvrdnje: „Lezbejka si, ne kupaš se i ne briješ se“.	11
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da su ga treneri u teretani ismevali zbog toga što je nosio ženski bodi, nakon čega su se i drugi vežbači pridružili takvom ponašanju. Kako navodi, jedan trener mu je rekao: „Trenira ovde dosta gejeva, ali oni se normalno oblače i ne provociraju“. Prebroditelj dalje navodi da mu je jedan muškarac u teretani opsovao majku, dok niko od prisutnih nije reagovao. Takođe navodi da je jedna devojka na društvenoj mreži komentarisala njegov izgled i ponašanje, tvrdeći da „treba da se oblače u skladu sa svojim polom“ i da „ne glumi žrtvu“, uz komentar da je to „sam izazvao šnalicama na kosi“. Kako dalje navodi, iz korisničke podrške mu je rečeno da „postoji muška i ženska oprema i da je preporuka da se svi oblače u skladu sa opštim standardima“. Prebroditelj napominje da je pre prvog dolaska u teretanu telefonom pitao da li će imati problema zbog svoje seksualne orijentacije i garderobe, i da mu je tada rečeno da su svi dobrodošli.	11, 31
Novi Sad	svedok	Svedok navodi da se vozio gradskim autobusom na posao u jutarnjim časovima, u vreme kada srednjoškolci idu u školu. Kako navodi, pored njega je sedela grupa od četiri mladića i jedne devojke, za koje je kroz razgovor zaključio da imaju oko 16 godina. Svedok dalje navodi da je jedan od mladića govorio o vršnjaku koji nije bio prisutan i koji, kako je rekao, nosi patike iz Zare sa „dužim jezikom“, koje je više puta opisao kao „pederske“. Takođe je preneo da je drugi učenik navodno zapretio tom dečku da će ga ubiti ako ga ponovo vidi u tim patikama. Kako navodi, i mladić koji je pričao i drugi koji je učestvovao u razgovoru više puta su ponavljali izraz „pederske patike“ i nazivali tog učenika „pederčinom“. Svedok navodi da se nije uključio u razgovor jer nije imao snage za raspravu i jer je ranije u sličnim situacijama, kada bi reagovao, doživljavao diskriminaciju i pretnje od strane srednjoškolaca. Na kraju navodi da se zbog situacije osećao loše, ljuto i diskriminisano.	11
Kraljevo	prebroditelj	Prebroditelj navodi da u školi trpi maltretiranje. Kako navodi, drugi dečaci ga na času fizičkog vaspitanja primoravaju da se presvlači u čošku, okrenut ka zidu, uz obrazloženje da je „pederčina“ i uz komentare da će im se „dignuti“ ako ga vide kako se presvlači.	11
Beograd	prebroditelj_ka	Prebroditelj, nebinarna osoba, navodi da je u prodavnici Pepco, po izlasku iz kabine, menadžerka i prodavačica bila nepristojna prema njemu. Kako navodi, rekla je prebroditeljki da treba manje da se šminka i da „se ne zna da li je muško ili žensko“, uz drsko ponašanje i uvrede. Prebroditeljka dalje navodi da ga je, kada je pitao zbog čega se tako ponaša, prodavačica dodatno izvređala. Zbog cele situacije se oseća loše i bespomoćno.	11, 31

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
onlajn	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je bio dugogodišnji član sajta „Klub za odrasle“ i da se su nakon konflikta sa jednom osobom, na više platformi pojavili profili koji se predstavljaju kao on, koristeći njegove fotografije, uključujući i eksplicitne, te ga lažno prikazuju kao seksualnu radnicu. Kako dalje navodi, na jednom profilu su objavljeni njegov Instagram profil, privatni broj telefona i adresa, zbog čega je dobijao uznemirujuće pozive i poruke, a jedna osoba se čak pojavila na njegovoj adresi. Nakon prijave policiji, profil je uklonjen, ali se povremeno ponovo pojavljivao. Prebroditelj navodi da se i kasnije pojavljivao sličan sadržaj, uključujući eskort-oglas, kao i novi profil sa njegovom eksplicitnom fotografijom.	31
Leskovac	prebroditelj_ke	Tokom Prajd protesta u Leskovcu u okviru akcije Prajd karavan, koju je organizovalo Udruženje Da se zna!, desetine građana i građanki Leskovca okupilo se u pokušaju da sabotira skup. Učesnicima kontra-skupa pevali su verske pesme i izvodili verske obrede, ali i dobacivali pretnje i uvrede učesnicima_ama Prajd protesta. Policija nije sankcionisala nijedno lice.	11, 21, 32
Kragujevac	prebroditelj_ke	Tokom Prajd protesta u Kragujevcu nepoznati čovek je pokušao da pride skupu, vičući: „Idite kod Brnabičke i Vučića u Beograd, oni su bolesnici kao i vi!“	11, 21, 32
Čačak	prebroditelj_ke	Na Prajd protestu u Čačku u okviru Prajd kravana okupljenima je prišao čovek, rekavši da želi samo nešto da pita. Onda je počeo da vredi učesnike_ce i da govori kako je seksualni odnos između dva muškarca neprirodan i bolestan.	11, 21, 32
Beograd	prebroditelj	Broj telefona jednog od organizatora Beograd Prajda podeljen je javno na kanalima komunikacije Prajda, kako bi ljudi mogli da zovu u slučaju da imaju pitanja ili naiđu na neki problem na dan šetnje. Na taj broj stigao je poziv od nepoznate osobe koja je tokom razgovora uputila niz uvreda organizatoru Prajda poput: „Vi ste svi Sorošev ološ!“, „Neće vam još dugo taj vaš pederski lobi!“ i „Dabogda vam neko bombu bacio danas!“	11, 32
Beograd	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da su ona i njena devojka išle na Prajd, kada im je u javnom prevozu nepoznati muškarac dobacio: „Lezbače pošle na paradu sodomita!“. Prebroditeljka navodi da ne zna kako je ta osoba zaključila da idu na Prajd, s obzirom na to da nisu imale nikakve zastave ni obeležja.	11, 21
onlajn	prebroditelj	Prebroditelj navodi da, kao influencer, redovno trpi uvrede i zlostavljanje zbog svoje seksualne orijentacije. Kako navodi, zbog toga je upao u depresivno stanje, završio na psihijatrijskom lečenju i često razmišlja o odlasku iz zemlje. Takođe navodi da ima učestale misli o samoubistvu.	31
Aleksinac	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je šetao sa svojim dečkom ulicom. Kada ga je dečko zagrlilo, u prolazu ih je primetila grupa momaka koji su im dobacili: „Peder!“ i „Pederi!“. Navodi da nije siguran da li su ih prepoznali sa društvenih mreža ili je komentar bio isključivo zbog tog trenutka.	11

Zločini iz mržnje

Pretnje

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
Novi Sad	prebroditelj	Prebroditelj navodi da mu je bivši kolega sa fakulteta upućivao pretnje putem poruka, rekavši: „Videćemo se mi još, dragi kolega, za jedne dobre batine bolesnoj pederčini ću da nađem dvadeset minuta i ne žuri mi se da pričekam“.	11
Beograd	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da je bila na protestu sa svojom devojkom i da su se našle među grupom desničara. Kako navodi, jedan od njih im je prišao, vikao da su „sramota za Srbiju“ i pretio da će ih izbaciti sa protesta.	11, 31
Kruševac	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da se autovala majci kao lezbejka, nakon čega je majka burno reagovala. Kako navodi, počela je da baca stvari po kući, upućuje joj pretnje i govori da će nauditi sebi, kao i njoj.	11, 31
Niš	prebroditelj	Prebroditelj navodi da mu se sa nepoznatog broja javila osoba koja je tvrdila da poseduje njegove poruke u kojima navodno „priznaje da je pederčina“ i zapretila da će ih poslati njegovim prijateljima i porodici. Kako navodi, poruke je ignorisao, a za sada nije bilo daljih postupaka.	11
Leskovac	prebroditelj	Prebroditelj navodi da mu je jedna devojka iz škole pretila da će naterati svog dečka da ga prebije jer je „pederčina“ koja „treba da nađe Isusa“.	11
onlajn	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je, nakon što je dao izjavu za medije povodom fizičkog napada koji je prethodno doživeo, na društvenim mrežama dobio veliki broj pretnji i uvreda, poziva na nasilje, vredanja, uključujući: „Idi obesiti se!“, „Svi ćete završiti kao ovaj buljaš!“ i druge slične uvrede.	11
onlajn	prebroditelji	Dreg kolektiv Harem Girls dobijao pretnje na mrežama nakon prijave za učešće na Pesmi za Evroviziju. Poruke su stizale na Instagram profilu poput: „Skupiti ih na lomaču i zapaliti!“ i komentari poput: „Spakovaćemo vas u komadima u kese i baciti u Dunav!“	11, 32
onlajn	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je dobio poruku sadržine: „Spalićemo te, pederčino!“	11
onlajn	prebroditelji_ke	Nakon najave Prajd karavana u šest gradova širom Srbije, udruženju Da se zna!, koji je organizator Karavana, upućeno je stotine komentara, pretnji, i poruka mržnje na društvenim mrežama, mnogi od kojih su sadržali detaljne opise na koje načine će učesnici_e biti povređeni ako dođu u gradove u kojima je Prajd karavan najavljen.	11, 32
onlajn	prebroditelji_ke	Nakon najave Prajd protesta u Kragujevcu i Kruševcu, Udruženje Da se zna! dobilo je stotine pretnji nasiljem i smrću na društvenim mrežama.	11, 32

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
Čačak	prebroditelj_ke	Prajd protest u Čačku prekinut je ranije zbog okupljanja grupa huligana koje su došle sa namerom da prekinu skup i povrede učesnike_ce. Učesnice_i su potom sprovedeni iz grada uz policijsku pratnju pod rotacijom.	11, 21, 32
Pirot	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da živi u malom mestu i da je u toj sredini veoma teško biti trans osoba. Kako navodi, gotovo svakodnevno dobija pretnje kada izade na ulicu.	31
Novi Sad	svedok	Neonacističke grupe i pojedinci upućivali pretnje nasiljem organizatorima_kama, učesnicima_ama i gostima_šćama dreg žurke u Novom Sadu. Kako svedok navodi, mnogi su zbog straha odlučili da ipak ne prisustvuju događaju.	11, 12, 13
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da mu je u klubu jedan mladić pretio nakon što ga je slučajno okrznuo. Kako navodi, rekao mu je da ne sme da ga dodiruje jer on „nije peder“.	31

Diskriminacija

Institucionalna diskriminacija

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
nepoznato	svedok	Svedok navodi da se njegov sin nalazi u zatvoru, da je HIV pozitivan i da je ranije redovno uzimao terapiju. Kako navodi, sin je terapiju započeo na vreme nakon ranog otkrivanja HIV infekcije, ali da mu već oko mesec dana u zatvoru nije omogućeno dalje dobijanje terapije jer, kako mu je rečeno, lekovi ne mogu da se nabave. Svedok izražava zabrinutost da bi prekid terapije mogao dovesti do pogoršanja zdravstvenog stanja i traži informacije kome može da se obrati radi rešavanja situacije.	31
nepoznato	svedok	Svedok šalje objavu u kojoj trans žena tvrdi da je privedena dok je šetala kroz grad. Kako se navodi u objavi, dva policajca su je zaustavila i tražila ličnu kartu zbog, kako su rekli, toga što ima muška dokumenta. Prema navodima iz objave, policija ju je privela zbog „uznemiravanja javnog reda i mira“ i zadržala u pritvoru 24 sata.	11, 31
Niš	prebroditelj	Student Medicinskog fakulteta u Nišu navodi da u knjizi iz sudske medicine stoji: Homoseksualizam predstavlja neprirodno polno opštenje u cilju zadovoljenja polnog nagona osoba istog pola. Etiološki, veliki broj homoseksualaca su žrtve pogrešnog vaspitanja, isključivih zabrana, naročito u dobu sazrevanja - puberteta, tako da dolazi do potiskivanja svakog heteroseksualnog interesovanja. Neki od njih su još u ranoj mladosti doživeli traumu homoseksualnim doživljajem od strane neke starije osobe. U drugim slučajevima najčešće se radi o duševno obolelim osobama (psihopate, progresivni paraličari, maloumnici). Homoseksualnost je u stvari inverzija polnog nagona, pri čemu takva osoba oseća odvratnost prema osobi suprotnog pola.	11
Subotica	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da je završila osnovne i master akademske studije na Ekonomskom fakultetu u Subotici, tada pod starim imenom, i da je podnela zahtev za izdavanje diploma na novo ime, uz priložena rešenja o promeni pola, imena i JMBG-a. Kako navodi, zahtev nije formalno odbijen, ali slučaj nije rešen. Prebroditeljka dalje navodi da je fakultet kontaktirao Ministarstvo prosvete, ali bez odgovora, dok se Univerzitet u Novom Sadu ogradio od nadležnosti. Takođe navodi da ne postoji jasno definisana procedura za ovaj postupak, te da je Poverenik za zaštitu ravnopravnosti ukazao da su institucije dužne da izdaju diplome, ali bez preciznih uputstava o načinu sprovođenja postupka.	16
Ruma	prebroditelj	Prebroditelj, trans muškarac, navodi da je završio tranziciju u inostranstvu i da je podneo zahtev za usklađivanje ličnih dokumenata u Srbiji. Kako navodi, zaposleni u opštini su ga ubeđivali da to nije moguće i odbili da pokrenu postupak promene ličnih podataka.	11, 31
Kragujevac	prebroditelj	Prebroditelj, trans muškarac, navodi da već mesecima pokušava da promeni lična dokumenta nakon što je ispunio uslove, uključujući godinu dana hormonske terapije. Institucije mu kontinuirano traže dodatnu dokumentaciju, ne pokreću proceduru i ne znaju kako da je sprovedu, zbog čega se od njega očekuje da ih upućuje u postupak.	16

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
nepoznato	prebroditeljka	Prebroditeljka, trans žena, koja je u procesu medicinske tranzicije već nekoliko godina, navodi da je nedavno promenila oznaku pola, matični broj i ime, međutim, fakultet koji je završila odbija da joj izda novu diplomu sa usklađenim ličnim podacima, dok iz studentske službe tvrde da to nije moguće sprovesti.	16

Diskriminacija

Diskriminativni postupci

Gornji Milanovac	svedok	Film sa kvir tematikom „Pored nas” ugašen nakon sedam minuta emitovanja.	31
Niš	prebroditelj	Prebroditelj navodi da na radnom mestu trpi diskriminaciju zbog svoje seksualne orijentacije i da je svakodnevno izložen uvredljivim i ponižavajućim komentarima, a takođe mu se dodeljuju poslovi koji nisu u skladu sa njegovim kvalifikacijama, već zadaci jednostavniji od onih za koje je kvalifikovan, što se, smatra prebroditelj, radi u nameri da on bude ponižen.	11, 31
Beograd	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da je pronašla potencijalnu cimerku sa kojom je trebalo da počne da živi, ali da je prilikom upoznavanja došlo do problema nakon što je pomenula da ima kvir prijatelja. Kako navodi, cimerka ju je pitala da tog prijatelja ne dovodi ili da ga dovodi retko, što je ona odbila. Nakon toga joj je cimerka javila da odustaje od zajedničkog stanovanja, uz obrazloženje da joj „ne bi odgovaralo da su joj takve persone u stanu”.	11
Subotica	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da je bila kod psihijatra koji joj je prepisao antidepresive, ali da je tokom pregleda od strane lekara bila udevidavana da nije biseksualna, već da je depresivna i „iracionalna”.	11
Leskovac	prebroditelj	Tokom Prajd protesta u Leskovcu policija mi nije dala se pridružiti skupu i pružiti podršku.	21
Beograd	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je od lekara na Institutu za mentalno zdravlje tražio psihološku pomoć, ali da mu je rečeno da takva usluga nije dostupna, nakon čega su mu, kako navodi, prepisani lekovi za epilepsiju iako nema epilepsiju, već depresiju, anksioznost i napade panike. Kako dalje navodi, dobio je više različitih lekova i oseća se kao „zombi”. Prebroditelj takođe navodi da je lekar znao da je on LGBT+ osoba i da sumnja da je to moglo uticati na način postupanja.	31
Granični prelaz sa BiH	svedok	Dolazeći na regionalnu konferenciju za transrodne osobe, učesnici e iz Srbije dolazili su većinom istim autobusom, gde su, na granici sa BiH, bili pretreseni, naterani da se skidaju, čak i donji veš. Drugi putnici i putnice nisu bili podvrgnuti takvom tretmanu.	31, 32

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
nepoznato	prebroditelj	Prebroditelj navodi da se leći od multiple skleroze i da ima poteškoće u komunikaciji sa lekarom koji ga prati. Kako navodi, prilikom razgovora o mogućem početku hormonske terapije testosteronom, lekar ignoriše njegove zahteve, skreće temu i govori mu da je on „normalna, zdrava žena”. Prebroditelj dalje navodi da pokušava da dobije medicinske konsultacije u vezi sa svojom bolešću i mogućim kontraindikacijama u odnosu na hormonsku terapiju, ali da ne dobija adekvatne informacije ni podršku.	31
Vranje	prebroditeljka	Prebroditeljka smatra da je diskriminisana na poslu jer je okačila fotografije sa svojom devojkom na svoje društvene mreže. Navodi da je od tada dobijala drugačiji tretman, te na kraju i otkaz, za koji veruje da je upravo posledica tih fotografija.	31
nepoznato	prebroditelj	Prebroditelj navodi da njegov psihoterapeut smatra da je homoseksualnost „zastoj” ili „konflikt” u razvojnoj fazi i da se radi o „neurozi”.	11

Diskriminacija

Govor mržnje

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
onlajn	svedokinja	U okviru targetiranja studenata_kinja Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu, neki studenti_kinje označeni su kao pripadnici_e LGBT+ populacije ili kao „promoteri LGBT agende“, odnosno kao osobe koje imaju prijatelje_ice pripadnike_e LGBT+ zajednice. Ove objave je na platformi X (bivši Twitter) objavljivao korisnik „Letopisac“, za koga svedokinja tvrdi da je poznat po homofobičnim stavovima.	16, 32
Žitište	prebroditelj	Prebroditelj navodi da ga opštinski funkcioneri diskriminišu na osnovu seksualne orijentacije i zbog bavljenja dregom. Kako navodi, na društvenim mrežama objavljene su njegove fotografije u dregu uz tekst koji ga politički i lično obeležava kao „mladog lidera opozicije opštine Žitište“, „organizatora i predvodnika protesta“ i „ideologa prosipanja farbe ispred zgrade Opštine Žitište“, uz retorička pitanja kojima se dovodi u pitanje njegovo javno delovanje i kojima biva predstavljen kao negativan primer zbog bavljenja dregom i svoje seksualne orijentacije, što doživljava kao oblik diskriminacije i javnog targetiranja.	11
onlajn	prebroditelj	Prebroditelj navodi da je po struci vaspitač i da radi u vrtiću, kao i da je autovan kao gej. Kako navodi, nakon što je podržao studentski pokret, na društvenim mrežama i u tabloidima počele su da se pojavljuju netačne i negativne objave o njemu, uključujući sadržaje sa lažnih profila. Prebroditelj navodi da se u tim objavama iznose tvrdnje poput: „Na protestu vaspitača govornik koji je oženio muškarca!“, „Toliko o tome ko nam decu vaspitava“ i „Za kakve društvene vrednosti se zalaže smeli vaspitač?“. Kako navodi, ove objave doživljava kao targetiranje i diskreditaciju na osnovu seksualne orijentacije i profesionalne uloge.	11
onlajn	svedok	Desničarske nacionalističke stranice pokrenule javne pozive u kojima se učesnici_e protesta pozivaju da se distanciraju od, kako se navodi, „karikatura koje podmeće LGBTQ-feministički lobi u studentske proteste“.	11, 13
onlajn	svedok	U tabloidima objavljen niz tekstova koji se odnose na najavu dreg žurke u Novom Sadu, targetirajući organizatore_ke žurke i nazivajući ih „blokaderima satanistima“.	11, 21, 32
onlajn	svedok	U časopisu Svet kompjutera objavljen je članak u kojem se, između ostalog, navodi da Hazelight Studio „zaslužuje sve pohvale“ jer nije, kako se tvrdi, „LGBTQ-izovao“ igru. U tekstu se kritikuju drugi studiji opisani kao „puni aktivista sa ofarbanim kosama i nosnim lancima“, uz navod da bi od likova „Zoje i Mije napravili lezbače koje se ljube“. Na kraju se ističe da je Hazelight „odoleo iskušenju“ i napravio, kako autor tvrdi, „normalnu stvar koju možete da igrate sa decom“.	11

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
onlajn	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da je dala izjavu za televiziju povodom izložbe o transrodnim kvir Romima i Romkinjama koju je organizovala, nakon čega su učesnici_e izložbe, uključujući i nju, bili izloženi brutalnim uvredama. Kako navodi, u komentarima su se pojavljivale poruke u kojima se poziva na nasilje, uključujući izjave da „treba da se vrati Hitler” i da ih „sve treba pod nož”.	11
onlajn	svedok	Nastavnik veronauke u Osnovnoj školi „Bora Stanković - Klenike”, Konstantin Jovanović, javno je na svojim X i Facebook nalozima vređao i targetirao kvir osobe, stvarajući neprijateljsko okruženje koristeći govor mržnje prema LGBT+ zajednici u Srbiji. U objavama je iznosio stavove da su LGBT+ osobe ljudi sa „duševnim smetnjama i psihičkim problemima”, kao i da je potrebno suprotstaviti se „bolesnoj psihofizički razarajućoj LGBT agendi”. U jednoj od objava citirao je i tvrdnju da su gej muškarci „gori od ubica”.	11
onlajn	svedok	U intervjuu za novinsku agenciju TASS, premijer Srbije Đuro Macut izjavio je da je „LGBT agenda protiv tradicionalnih vrednosti i da ne može biti prihvaćena od strane države Srbije”. Takođe je naveo da Srbija nastoji da očuva „izvorne vrednosti” kao osnovu društvenog života i izvor nacionalne svesti.	11
onlajn	svedok	Učesnica studentskih protesta bila je u tabloidnim, proračunskim medijima izložena podsmehu zbog svog rodno nekonformirajućeg izgleda.	11, 32
Beograd	svedok	Svedok navodi da je profesor na Medicinskom fakultetu u Beogradu je tokom predavanja govorio o ubijenoj transrodnoj devojci Noi Milivojev, pri čemu ju je nazvao „devojičica-dečko”.	11
Beograd	prebroditeljka	Prebroditeljka navodi da je psiholog i gostujući predavač u psihoterapeutskoj školi iznosio transfobične stavove, pominjao „vok kulturu” i izražavao, kako navodi, rasističke stavove o Romima.	11
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Dok studenti ostaju bez nastave, profesor FDU Stevan Filipović širi LGBT propagandu po fakultetima u Srbiji”, koji sadrži elemente govora mržnje. https://vaseljenska.net/2025/01/20/dok-studenti-ostaju-bez-nastave-profesor-fdu-stevan-filipovic-siri-lgbt-propagandu-po-fakultetima-u-srbiji/	11, 16
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Kakvu pravdu i bolju budućnost nude 'studenti' koji goste levičare i gejeve i dopuštaju LGBT propagandu na fakultetima?”, koji sadrži elemente govora mržnje. https://vaseljenska.net/2025/01/21/kakvu-pravdu-i-bolju-buducnost-nude-studenti-koji-goste-levicare-i-gejeve-i-dopustaju-lgbt-propagandu-na-fakultetima/	11, 16, 32
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Neko je spiskao 2 miliona dolara za sprdnju! Azdejković otkrio sve o malverzacijama LGBT organizacije koja je dobila ogroman novac od Amerike”, koji sadrži elemente govora mržnje. https://informerns/nolinika/vesti/987006/donald-tramo-amerika-lgbt-novac	11, 16

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Veizović: Štrajk kao ulaznica za LGBT! Kako prosvetari na ruinama škole uvedu DRAG kulturu u obrazovanje“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://informer.rs/politika/vesti/987006/donald-trump-amerika-lgbt-novac	11, 16, 32
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Ministarka finansira one koji ruše državu: skandalozna podrška LGBT aktivistima i protestima protiv Vlade Srbije“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://vaseljena.net/2025/04/01/ministarka-finansira-one-koji-ruše-drzavu-skandalozna-podrška-lgbt-aktivistima-i-protestima-protiv-vlade-srbije/	11, 16
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Skandal! Rektor Đokić potpisao doktorat o LGBT uređenju Beograda“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://vaseljena.net/2025/04/20/skandal-rektor-djokic-potpisao-doktorat-o-lgbt-uredjenju-beograda/	11, 16
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Satanisti blokaderi u Novom Sadu?! Drag kvin LGBT šou usred grada – narod u šoku“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://vaseljena.net/2025/04/23/satanisti-blokaderi-u-novom-sadu-drag-kvin-lgbt-sou-usred-grada-narod-u-soku/	11, 16, 21, 32
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Evrovizija 2025: festival nakaza u službi LGBT ideologije – pobednik gej Filipinac iz Austrije kome je Srpkinja pisala pesmu“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://vaseljena.net/2025/05/18/evrovizija-2025-festival-nakaza-u-sluzbi-lgbt-ideologije-pobednik-gej-filipinac-iz-austrije-kome-je-srpkinja-pisala-pesmu/	11, 16
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Čudo: Britanija konačno priznala da transrodne žene nisu žene“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://vaseljena.net/2025/04/16/cudo-britanija-konacno-priznala-da-transrodne-zene-nisu-zene/	11, 16
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Slučaj Nikole Pavlovića - prilog za galeriju opskurnih likova aktuelnih studentskih blokada i protesta“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://www.alo.rs/vesti/politika/79037/slucaj-nikole-pavlovica-prilog-za-galeriju-opskurnih-likova-aktuelnih-studentskih-blokada-i-protesta.html	11, 16, 32
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Blokaderski Prajd pod kontrolom opozicije - Dilasova Dlja na čelu, sramota države Srbije se okupila“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://www.alo.rs/vesti/politika/387631/blokaderski-prajd-pod-kontrolom-opozicije-dilasova-olja-na-celu-sramota-drzave-srbije-se-okupila-video.html	11, 16
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Polugoli odaju 16 minuta tišine za stradale - šok na blokaderskom Prajdu: odavanje poštovanja ili provokativni performans?“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://www.alo.rs/vesti/politika/387676/polugoli-odaju-16-minuta-tisine-za-stradale-sok-na-blokaderskom-prajdu-odavanje-postovanja-ili-provokativni-performans-foto.html	11, 16, 32
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Kako su blokaderi zloupotrebili i Prajd u političke svrhe i za obojenu revoluciju“, koji sadrži elemente govora mržnje. https://www.kurir.rs/vesti/politika/9767998/kako-su-blokaderi-zloupotrebili-i-prajd-u-politicke-svrhe-i-za-obojenu-revoluciju	11, 16, 32

Lokacija	Izvor	Opis incidenta	Pokazatelj predrasude
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom „Konačna presuda u 'slučaju Dimitrijević' - Kritika LGBT nije govor mržnje" koji sadrži elemente govora mržnje. https://srbinfo.info/konacna-presuda-u-slucaju-dimitrijevic-kritika-lgbt-nije-govor-mrznje/2lang=lat	11, 16
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Saopštenje SPŽ povodom Prajda: Srbija nije Sodoma, idemo u litiju", koji sadrži elemente govora mržnje. https://srbinfo.info/saopstenje-soz-novodom-prajda-srbija-nije-sodoma-idemo-u-litiju/7lang=lat	11, 16, 21
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Prajd karavan u Čačku i Užicu, završnica u Pranjanima", koji sadrži niz dezinformacija o Prajd karavanu i elemente govora mržnje. https://www.ozonpress.net/zivotni-stil/prajd-karavan-u-acku-i-uzicu-završnica-u-pranjanima/	11, 16, 21
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Totalno ludilo gejeva! Predstavljaju se kao kvir osobe i sada prete državi: 'Rušimo vlast!', koji sadrži elemente govora mržnje. https://informer.rs/politika/vesti/1041250/blokaderi-kvir-osobe	11, 16, 32
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „Stojković: Evo kakva će Srbija biti ako blokaderi dođu na vlast - bolesna i pe*erska", koji sadrži elemente govora mržnje. https://informer.rs/tv/live-tv/1041743/milos-stojkovic-kvir-zborovi-blokaderi	11, 16, 32
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „BOLESNO! Beograd je juče bio centar sveta za gej lobiste i transvestite (FOTO)", koji sadrži elemente govora mržnje. https://informer.rs/politika/vesti/997427/beograd-protest	11, 16, 21, 32
onlajn	svedok	Objavljen je tekst pod naslovom: „(FOTO) Gledaj, narode: Dvo je Đilasova gej-blokaderska opozicija u punom sjaju!", koji sadrži elemente govora mržnje. https://informer.rs/politika/vesti/1049192/gej-parada-blokaderi-srbija	11, 16, 32

Studija slučaja:
Prajd Karavan

U drugoj polovini 2025. godine Udruženje Da se zna! sprovelo je akciju Prajd karavan u šest gradova u Srbiji (Nišu, Leskovcu, Kragujevcu, Kruševcu, Čačku i Užicu). Cilj akcije bio je podizanje vidljivosti kvir zajednice u manjim mestima u Srbiji, promovisanje slogana Beograd Prajda „Za porodicu” i ukazivanje na težak položaj i diskriminaciju kvir osoba van velikih gradova.

Još od prve najave Karavana, 1. jula 2025. godine, na društvenim mrežama, aktivistima_kinjama Udruženja Da se zna! upućivane su stotine komentara pretnji i govora mržnje. Naročito je bio izražen govor mržnje na društvenim mrežama lokalnih portala i medija, koji su najavu preneli, kao i eksplicitne pretnje nasiljem i smrću od strane žitelja gradova u koje smo najavili dolazak. Da se zna! je svaki protest u sklopu Prajd karavana prijavljivao lokalnoj policiji, tako da je policija nedelju-dve dana unapred znala o našem dolasku i lokaciji polučasovnog protesta.

Prva dva grada u kojima smo održali Prajd karavan bili su Niš i Leskovac, 19. jula, a proteste su u oba grada danima uoči održavanja pratile velike tenzije. Lokalni mediji su danima o skupu pisali, a desničarske grupe su u Leskovcu pozivale na kontra-skup. Uprkos pretnjama i zastrašivanju, aktivisti_kinje Udruženja Da se zna! održali su protest u Nišu, zajedno sa nekoliko kvir osoba iz Niša, na glavnom gradskom trgu, noseći kvir zastave. Incidenata nije bilo, izuzev sporadičnih homofobičnih dobacivanja od strane prolaznika. U Leskovcu je situacija bila mnogo teža. Stotinu policajaca angažovano je radi zaštite bezbednosti okupljanja, a tenzije i pretnje bile su sveprisutne. Skup je trajao kraće od predviđenih 30 minuta iz bezbednosnih razloga, jer se oko nas okupilo nekoliko desetina huligana, ekstremnih desničara i drugih, koji su nas vređali i pretili nam, pevali verske pesme i izvodili verske rituale. Uprkos jasnom ugrožavanju sigurnosti, policija nije privela nijedno lice koje je iskazivalo mržnju i upućivalo pretnje.

Drugi Prajd karavan najavljen je za 9. avgust u Kragujevcu i Kruševcu. Slično kao u Nišu i Leskovcu, odmah nakon najave dolaska, na društvenim mrežama i lokalnim portalima nizale su se hiljade pretnji i uvreda na račun aktivista_kinja, a u Kruševcu je došlo i do aktivnog mobilisanja lokalnih navijačkih i huliganskih grupa, koje su pretile nasiljem. Zbog pojačanih tenzija i pretnji, Udruženje Da se zna! podnelo je 6. avgusta krivičnu prijavu protiv deset lica zbog pretnji smrću i nasiljem Tužilaštvu za visokotehnološki kriminal. Tužilaštvo, međutim, nije reagovalo na krivične prijave i niko nije procesuiran zbog pretnji.

Ipak, aktivisti_kinje došli su u Kragujevac i održali protest, koji je protekao bez većih incidenata, a na skupu nam se pridružilo i nekoliko kvir osoba iz Kragujevca, uprkos tenzijama. Potom smo krenuli za Kruševac, međutim, policija u Kruševcu nam je sat vremena pre početka skupa, usmenim putem saopštila da nam se zabranjuje javno okupljanje iz bezbednosnih razloga i da smo pozvani u policiju radi obrazloženja. Jedan od odgovornih u policiji grada Kruševca nam je saopštio da u policiji imaju operativna saznanja da se nekoliko huliganskih grupa sprema da dođe na mesto na kojem smo planirali skup i da nam ugrozi bezbednost i život. Kada smo pitali ko su ta lica i da li su procesuirana zbog pretnji i ugrožavanja sigurnosti, policijski službenik je rekao da niko nije uhapšen, jer još nisu učinili ništa. Uprkos našem zahtevu da nam u skladu sa zakonom bude napisмено podneto, rešenje o prekidanju javnog skupa nikada nismo dobili. Smatramo da je odluka o zabrani bila nezakonita i u suprotnosti sa međunarodnim standardima slobode okupljanja.

Konačno, završni Prajd karavan održan je 4. oktobra u Čačku i Užicu. Po sličnom scenariju, prethodili su mu komentari mržnje i pretnje nasiljem. Uoči Karavana, policija u Čačku nas je zamolila da skup prvo otkazemo iz bezbednosnih razloga, a kada smo to odbili, predloženo nam je da skup održimo u jutarnjim časovima, a ne popodne, kada je najavljen i planiran. Iako smo na to pristali, u oba grada došlo je do tenzija i pokušaja fizičkog ugrožavanja učesnica_ka skupa. U Čačku se okupila manja grupa huligana koja nas je vređala i skandirala homofobične parole. U Užicu je na nas bačena jaka petarda, a policijski kordon je razdvajao nas i huliganske grupe. Iako su eksplicitno pretili i na kraju fizički napali petardom, policija nikoga nije privela.

Zaključak: Prajd karavan ukazao je na ozbiljne nedostatke u radu lokalnih policijskih uprava i stanica. Uočeno je izostajanje adekvatne reakcije na pretnje i govor mržnje na društvenim mrežama, kao i nesankcionisanje pretnji i ugrožavanja bezbednosti kvir osoba tokom javnih događaja. Evidentna je nedovoljna senzibilisanost policijskih službenika_ca za specifičnosti kvir zajednice i njenih okupljanja.

Preporuke: Neophodno je uvesti obuke za policijske službenike_ce o kvir temama, ljudskim pravima i upravljanju javnim okupljanjima. Potrebno je obezbediti hitno procesuiranje krivičnih dela motivisanih mržnjom, kao i efikasno sankcionisanje govora mržnje.

Indeks tabela i grafikona

Tabela 1. Uporedni prikaz protivpravnog postupanja u procentima za period 2017 - 2025. godine	14
Tabela 2. Uporedni prikaz protivpravnog postupanja u apsolutnim brojevima za period 2018 - 2025. godine	15
Tabela 3. Prikaz incidenata prema izvoru informacija u 2025. godini	25
Tabela 4. Uporedni prikaz incidenata prema izvoru informacija za period 2017 - 2025. godine	26
Tabela 5. Prikaz incidenata prema opštini i oblasti u 2025. godini	29
Tabela 6. Uporedni prikaz incidenata prema tipu lokacije za period 2017 - 2025. godine	30
Tabela 7. Uporedni prikaz incidenata prema mestu za period 2022 - 2025. godine	32
Tabela 8. Uporedni prikaz udela fizički nasilnih incidenata u ukupnom broju incidenata za period 2017 - 2025. godine	34
Tabela 9. Prikaz incidenata prema tipu povrede u 2025. godini	35
Tabela 10: Prikaz incidenata prema pretrpljenim posledicama u 2025. godini	37
Tabela 11. Prikaz incidenata prema odnosu počinitelja_ki i prebroditelja_ki u 2025. godini	39
Tabela 12. Uporedni prikaz incidenata prema odnosu počinitelja_ki i prebroditelja_ki za period 2022 - 2025. godine	40
Tabela 13. Prikaz incidenata prema ličnom svojstvu prema kome je pokazana predrasuda za 2025. godinu	41
Tabela 14. Prikaz incidenata prema pokazatelju predrasude u 2025. godini	43
Tabela 15. Uporedni prikaz prijave incidenata za period 2019 - 2025. godine	45
Tabela 16. Prikaz incidenata prema instituciji/organizaciji kojoj su prijavljeni u 2025. godini	46
Tabela 17. Prikaz razloga za neprijavlivanje u 2025. godini	48

Indeks tabela i grafikona

Grafikon 1. Uporedni prikaz protivpravnog postupanja u procentima za period 2017 - 2025. godine	14
Grafikon 2. Prikaz incidenata prema izvoru informacija u 2025. godini	25
Grafikon 3. Prikaz incidenata prema oblasti u 2025. godini	30
Grafikon 4. Prikaz incidenata prema mestu u 2025. godini	31
Grafikon 5. Uporedni prikaz udela fizički nasilnih incidenata u ukupnom broju incidenata za period 2017 - 2025. godine	34
Grafikon 6. Prikaz zločina iz mržnje prema tipu povrede u 2025. godini	36
Grafikon 7. Prikaz incidenata prema odnosu počinitelja_ki i prebroditelja_ki u 2025. godini	39
Grafikon 8. Prikaz incidenata prema ličnom svojstvu prema kome je pokazana predrasuda u 2025. godini	41
Grafikon 9. Prikaz incidenata prema pokazatelju predrasude u 2025. godini	42
Grafikon 10. Prikaz prijave incidenata u 2025. godini	45
Grafikon 11. Prikaz incidenata prema instituciji/organizaciji kojoj su prijavljeni u 2025. godini	46

Reference

Literatura

- Giannasi, P. (2014) „Policing and Hate Crime.” U: N. Hall, A. Corb, P. Giannasi, and J. Grieve (ed.) The Routledge International Handbook on Hate Crime. London: Routledge.
- Godzisz, P. and Viggiani G. (2018). Running through Hurdles: Obstacles in the Access to Justice for Victims of Anti-LGBTI Hate Crimes. Warsaw: Lambda Warsaw Association.
- Kovačević, M. (2019). Podaci, a ne zvona i praporci 2, Beograd: Udruženje Da se zna!
- Planojević, N., Lazić, B. (2024). Transfobija i homofobija u Srbiji 2023. Beograd: Udruženje Da se zna!
- ODIHR (2009). Preventing and Responding to Hate Crimes: A Resource Guide for NGOs in the OSCE Region. Warsaw: ODIHR.
- ODIHR (2020). Understanding the Needs of Hate Crime Victims. Warsaw: OSCE.
- Pawlak, P. (2022). Identifying and Understanding Barriers to Access to Justice for LGBTI People in Serbia. World Bank.
- Perry, B. (2001). In the Name of Hate: Understanding Hate Crimes. New York: Routledge.
- Pezzella, F. S., Fetzer, M. D. and Keller, T. (2019). The Dark Figure of Hate Crime Underreporting, American Behavioral Scientist, 00(0).
- FRA (2020). A long way to go for LGBTI equality. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- FRA (2024). LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Herek, G. M., Cogan, J. C., and Gillis, J. R. (2002). Victim Experiences in Hate Crimes Based on Sexual Orientation. Journal of Social Issues, 58(2).
- Herek, G. M., Gillis, J. R., and Cogan, J. C. (1999). Psychological Sequelae of Hate-Crime Victimization among Lesbian, Gay, and Bisexual Adults, Journal of Consulting and Clinical Psychology, 67 (6).
- Moran, L. J. (2015) „LGBT Hate Crime.” U: N. Hall, A. Corb, P. Giannasi, and J. Grieve (ed.) The Routledge International Handbook on Hate Crime. New York: Routledge

Pravni instrumenti

- Balazs v. Hungary, application no. 15529/12, judgment of 14/03/2016.
- Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik RS, br. 22/2009.
- Krivični zakonik, Službeni glasnik RS, br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019.
- Škorjanec v. Croatia, application no. 25536/14, judgment of 28/06/2017.

Izvori sa interneta

- Da se zna! (2025), Izveštaj Evropske komisije za 2025. godinu: U Srbiji nema pomaka u poboljšanju položaja LGBT+ Osoba. Dostupno na: <https://dasezna.lgbt/izvestaj-evropske-komisije-za-2025-godinu-u-srbiji-nema-pomaka-u-poboljsanju-polozaja-lgbt-osoba/>
- Da se zna! (2025), Saopštenje: Izjava premijera Macuta o „LGBT ideologiji” - za žaljenje. Dostupno na: <https://dasezna.lgbt/saopstenje-izjava-premijera-macuta-o-lgbt-ideologiji-za-zaljenje/>
- Da se zna! (2025), Završni Prajd karavan za ovu godinu održan u Čačku i Užicu. Dostupno na: <https://dasezna.lgbt/zavrzni-prajd-karavan-za-ovu-godinu-odrzan-u-cacku-i-uzicu/>
- Informer (2025), BOLESNO! Beograd je juče bio centar sveta za gej lobiste i transvestite. Dostupno na: <https://informer.rs/politika/vesti/997427/beograd-protest>
- Informer (2025), Totalno ludilo gejeva! Predstavljaju se kao kvir osobe i sada prete državi: „Rušimo vlast”. Dostupno na: <https://informer.rs/politika/vesti/1041250/blokaderi-kvir-osobe>

